

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
UNIVERSITÀ DEL GIULIANO
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER
FACOLTA DI MANAGEMENT E AZIENDARIA

Data: 21-09-2007

Št. št.	Št. št.	Št. št.	Št. št.
REF.	9087		

DIPLOMSKA NALOGA
ANALIZA POSLOVNEGA POROČANJA V
LETNEM POROČILU

DAVID BRECELJ

MENTOR
DOC. DR. TATJANA HORVAT

KOPER, 2007

POVZETEK

V diplomskem delu so predstavljene pravne podlage za pripravo letnega poročila ter analiza poslovnega poročila, ki pravzaprav dobiva vedno večji pomen. Interesne skupine, poleg računovodskih razkritij, vedno bolj zanimajo tudi poslovne informacije. Analizirani sta poslovni poročili podjetja Primorje d. d. za leto 2004 in leto 2005.

Pri sestavi letnega poročila moramo biti pozorni na zakonske okvirje ter predvsem upoštevati dobro poslovno prakso. Primerjava, ki je prikazana v analitičnem delu diplomske naloge, nam pokaže spremembe, ki jih prinaša nov zakon. Vsebina poslovnega poročila je bolj obsežna in kakovostna, kar nakazuje njegov razvoj tudi v prihodnje.

Ključne besede: pravne podlage, letno poročilo, poslovne informacije, interesne skupine, poslovno poročilo, poslovna praksa

ABSTRACT

This diploma work introduces legal norms to compose annual report. It also includes analysis of business report, which gains greater significance in the annual report, because investors look for not only accounting report but also business information. Diploma work analyses business report of company Primorje d. d. for year 2004 and 2005.

Annual report must be written according to the law and should also consider general business experience for writing an annual report. Comparison in the analytical part demonstrates changes between business reports, which are influenced by the new law. The content of business report is improved and includes more information which indicates development of business report also in the future.

Key words: legal norms, annual report, business information, investors, business report

UDK: 657.37 (0432)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Pravne podlage za pripravo letnega poročila	3
2.1	Zakon o gospodarskih družbah	3
2.1.1	Konsolidirano letno poročilo	7
2.1.2	Javna objava letnega poročila	8
2.1.3	Revidiranje letnega poročila	9
2.2	Slovenski računovodski standardi	10
3	Vsebina letnega poročila s poudarkom na poslovnem poročanju	13
3.1	Priprava letnega poročila	13
3.2	Interesne skupine	16
3.3	Sestavine letnega poročila	17
3.3.1	Uvodni del letnega poročila	17
3.3.2	Poslovno poročilo	20
3.3.3	Računovodsko poročilo	26
4	Analiza poslovnega poročila primorja d. d.	35
4.1	Predstavitev podjetja	35
4.2	Analiza poročila uprave	37
4.3	Analiza poročila nadzornega sveta	38
4.4	Analiza poročila o prodaji	38
4.5	Analiza poročila analize poslovanja	39
4.6	Analiza poročila o zaposlenih	40
4.7	Analiza poročila o okoljevarstveni dejavnosti	41
4.8	Analiza poročila o načrtih	42
4.9	Analiza poročila o tveganjih	42
4.10	Analiza poročila o družbeni odgovornosti	43
4.11	Analiza vidika usklajenosti poslovnega poročila z računovodskim poročilom	43
5	Predlog rešitev za prihodnost letnih poročil	45
6	Sklep	47

PONAZORILA

Slika 3.1 Priprava letnega poročila.....	14
Slika 4.1 Lastniška struktura Primorja d. d. na dan 31. 12. 2005.....	37
Tabela 3.1 Primer bilance stanja Primorja d. d.	27
Tabela 3.2 Primer izkaza poslovnega izida Primorja d. d.	29
Tabela 3.3 Primer izkaza denarnih tokov Primorja d. d.	30
Tabela 3.4 Primer izkaza gibanja kapitala Primorja d. d.	32
Tabela 4.1 Osebna izkaznica podjetja Primorje d. d.	35

1 UVOD

V diplomskem delu bo osrednja tema kakovost poslovnega poročanja v letnem poročilu. Letna poročila pridobivajo vedno večji pomen v poslovnem svetu in so najpomembnejši način poslovnega poročanja. Z njimi prikazujemo preteklo poslovanje, najpomembnejše strategije in načrte za prihodnost ter komuniciramo z različnimi interesnimi skupinami. Vsaka interesna skupina, kot so delničarji, investitorji, zaposleni, kupci, dobavitelji, država in drugi zainteresirani, išče potrebne informacije, na podlagi katerih se odloča o prihodnjem sodelovanju. Prav zaradi tega je pomembna ustrezna kakovost vsebine letnega poročila, ki omogoča uporabnikom, da najdejo iskane informacije.

Letno poročilo je pomemben dokument, ki ga morajo podjetja izdati vsako leto. Sestavljata ga poslovni in računovodski del. Vsebino poslovnega dela zelo na kratko določa Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD), vsebino računovodskega dela pa zelo natančno določajo Slovenski računovodski standardi. Zato je poslovno poročanje v letnih poročilih zelo odvisno od poslovne prakse. V zadnjem času se je zaradi prilagajanja Evropski uniji in računovodskim standardom ter zaradi možnega ponarejanja poslovnih in računovodskih podatkov in informacij, zelo spremenila zakonodaja v Evropski uniji in s tem tudi v Sloveniji. To je vplivalo tudi na vsebino letnih poročil, ki so morajo biti v skladu z novostmi. Spremembe so se pojavile predvsem pri razkritjih k računovodskim informacijam.

Problem, ki ga bom obravnaval v diplomskem delu, bo kakovost vsebine poslovnega poročanja v letnem poročilu. Za analizo si bom izbral letni poročili podjetja Primorja d. d. za leto 2004 in 2005. Preverjal bom razlike v ključnih vsebinah poslovnega poročanja med letnima poročiloma in podal predloge za njihovo izboljšanje.

Izdelava in javna objava letnega poročila je za podjetja obveza. Srednja in velika podjetja pa imajo dodatno obvezo, to je revidiranje letnega poročila.

Namen diplomskega dela je analizirati kakovost vsebine poslovnega poročanja v letnem poročilu za leto 2005 v primerjavi z letom 2004 in podati napotke za naprej. Z vidika razvoja predpisov, ki določajo vsebino letnih poročil, bom upošteval pravno podlago Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-H) iz leta 2005, ki je povečala zahteve po vsebini poslovnega dela letnega poročila, v primerjavi z letom 2004. Namen je obravnavati letno poročilo obvladujoče oziroma nadrejene gospodarske družbe, ki mora po predpisih oddajati letno poročilo, za namene javne objave, Agenciji za javnopravne evidence in storitve (AJPES).

Cilj diplomskega dela je analiza poslovnega poročanja v letnem poročilu podjetja Primorje d. d. za leti 2004 in 2005 z vidika zakonodaje in uveljavljene poslovne prakse po naslednjih ključnih vsebinah:

- poročilo uprave,
- poročilo nadzornega sveta,
- prodaja,
- analiza poslovanja,
- zaposleni,
- okolje,
- načrti,
- tveganja,
- družbena odgovornost,
- vidik usklajenosti poslovnega poročila z računovodskim poročilom.

V prvem delu diplomskega dela, ki temelji na zakonskih okvirjih letnega poročila, bom uporabil metodo deskripcije, kjer bom podrobno opisal predpise in zakone poslovnega poročanja gospodarskih družb. S pomočjo strokovne literature in drugih informacij, ki se nanašajo na letno poročilo, bom predstavil izdelavo letnega poročila in njegovo vsebino.

V analitičnem delu diplomskega dela bom uporabil kvalitativno metodo, kjer bom ugotovitve interpretiral in podal morebitne predloge za izboljšanje. Uporabil bom tudi primerjalno metodo, s katero bom primerjal razliko v vsebini letnih poročil podjetja Primorje in skladnost vsebine letnih poročil z zakonodajo.

V Sloveniji ni enotno izoblikovanih predlogov o tem, kaj naj poleg obveznih podatkov in informacij vsebuje poslovni del letnega poročila. Zato bom izhajal iz predpostavke, da morajo biti informacije v poslovnem delu letnega poročila pripravljene tako, da zadovoljijo čim več možnih interesentov, kar pomeni, da je njihova vsebina takšna, da lahko uporabniki na njihovi podlagi sprejemajo svoje poslovne in druge odločitve.

Za analizo bom uporabil ZGD-F iz leta 2003, ZGD-H iz leta 2004 in ZGD-1 iz leta 2006. Omejitve vidim predvsem v stalnem spreminjanju ZGD, kar pomeni, da bodo izsledki iz analize veljali za preučevano obdobje.

2 PRAVNE PODLAGE ZA PRIPRAVO LETNEGA POROČILA

Letno poročilo je sredstvo s katerim podjetja poročajo o rezultatih poslovanja. Pri njegovi pripravi morajo upoštevati določena pravila, ki so zakonsko določena s posebnimi akti. Osnova za sestavo letnega poročila v Sloveniji je Zakon o gospodarskih družbah. Poleg ZGD morajo podjetja podrobno upoštevati tudi pravila o računovodstvu, ki jih določajo slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS).¹

2.1 Zakon o gospodarskih družbah

Zakon o gospodarskih družbah je eden najpomembnejših zakonov, ki ureja področje prava gospodarskih družb v Republiki Sloveniji. Določa način delovanja podjetij, računovodskega spremljanja poslovanja, vrednotenja in merjenja posameznih kategorij, sestavljanje izkaza stanja sredstev in obveznosti do njihovih virov ter izkazovanje finančnega in poslovnega izida gospodarskih družb.

Prvi Zakon o gospodarskih družbah je bil sprejet 27. maja 1993. Do leta 2006 je doživel osem novel, od tega dvakrat v obliki sprememb zakona, enkrat v obliki dopolnitev zakona in petkrat oboje. Novele so bile: ZGD-A iz leta 1994, ZGD-B iz leta 1994, ZGD-C iz leta 1998, ZGD-D iz leta 1998, ZGD-E iz leta 1999, ZGD-F iz leta 2001, ZGD-G iz leta 2004 in ZGD-H prav tako iz leta 2004. Državni zbor RS je 4. aprila 2006 sprejel prenovljeni zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), ki je nadomestil prvotni ZGD iz leta 1993.

Za analizo diplomske naloge je pomembna šesta novela ZGD-F, ki je bila sprejeta 17. maja 2001 in osma novela ZGD-H. Namen novele ZGD-F je bil uskladitev z evropskim pravom družb, predvsem z direktivami s področja prava družb in notranja uskladitev ZGD. Sprejetje novele ZGD-H je narekovala potreba po uskladitvi z evropskim pravom družb, predvsem področje bilančnega prava in neposredne uporabe Mednarodnih računovodskih standardov.

Razlog za pogosto spreminjanje Zakona o gospodarskih družbah je tudi usklajevanje s pravnim redom Evropske skupnosti. To velja zlasti za zadnje tri novele zakona, ki so v luči uskladitve slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske skupnosti, dopolnile in spremenile njegovo vsebino. Pravo družb Evropske skupnosti je zelo dinamično in se zelo aktivno oblikuje, spreminja in dopolnjuje s pravnimi akti ES, torej uredbami, direktivami, priporočili in tudi prek sodne prakse. Glede na program nadaljnjega razvoja evropskega prava družb je takšno normativno dinamiko mogoče pričakovati tudi v prihodnje (Kocbek in Prelič 2006, 38).

Slovenija je morala zaradi vstopa v Evropsko unijo in uporabe evropske zakonodaje in direktiv, ki se nanašajo na računovodstvo, spremeniti in dopolniti ZGD.

¹ Letno poročilo se je v Sloveniji prvič sestavljalo leta 1994.

Vzrok za sprejem novega ZGD-1 je predvsem v usklajevanju z evropskim pravom družb in prehod na skupno valuto (evro). Prenovljen zakon vsebuje številne novosti na področju delovanja podjetij.

Vsaka sprememba in dopolnitev zakona je prinesla določene spremembe in novosti tudi na področju letnega poročila. Za pripravo letnega poročila za leto 2004, ki je del analize diplomske naloge, so morala podjetja upoštevati določbe novele ZGD-F. Za letno poročilo 2005, ki je prav tako del analize, pa so morala upoštevati novelo ZHD-H. Pri sestavi letnega poročila za leto 2006 pa so morala upoštevati določbe novega zakona, in sicer ZGD-1.

V nadaljevanju si bomo pogledali nekatere določbe iz novele ZGD-F, ki se nanašajo na letno poročilo, in novosti, ki jih prinašata novela ZGD-H in nov ZGD-1 na področju letnih poročil.

ZGD-F in ZGD-H v sedmem poglavju in ZGD-1 v osmem poglavju o poslovnih knjigah in letnem poročilu vsebujejo določbe, ki se nanašajo na letno poročilo. Določbe opredeljujejo naslednja področja:

- splošne določbe,
- splošna pravila o računovodenju,
- konsolidirano letno poročilo,
- pravila o revidiranju,
- pravila o javni objavi,
- splošna pravila o letnem poročilu,
- pravila o členitvi bilance stanja in izkazu poslovnega izida,
- splošna pravila o vrednotenju postavk v računovodskih izkazih,
- letno poročilo in pravila vrednotenja v primeru združitve in delitev,
- pravila o vsebini prilog k izkazom,
- pravila o vsebini poslovnega poročila.

Zavezanci za sestavitev letnega poročila po 50. členu ZGD-F so:

- kapitalske družbe,
- tiste družbe, pri katerih za njihove obveznosti ni neomejeno odgovorna nobena fizična oseba,
- podjetnik, katerega podjetje ustreza merilom za srednje ali velike družbe.

Novost po ZGD-H na področju zavezancev za sestavitev letnega poročila je, da za podjetnika, katerega podjetje ustreza merilom srednje ali velike družbe, ne veljajo določbe 54. člena tega Zakona (po novem ZGD-1 določbe 57. člena tega Zakona).

Za druge osebne družbe in za podjetnika, katerega podjetje ustreza merilom za majhne družbe, veljajo po 50. členu ZGD-F samo določbe 51. člena in 55. člena ter določbe 61. do 63. člena tega Zakona. Pri novem ZGD-1 pa po 53. členu samo določbe 54., 58. do 60. člena ter 65. do 67. člena tega Zakona.

Zaradi uporabe pravil iz ZGD-F razvrščamo družbe na majhne, srednje in velike družbe. Merila za razvrstitev družb po velikosti so:

- povprečno število delavcev v zadnjem poslovnem letu,
- čisti prihodki od prodaje v zadnjem poslovnem letu,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta.

Majhna družba je družba, ki izpolnjuje dve od treh meril:

- povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega 50,
- čisti prihodki od prodaje so manjši od 1.000.000.000 tolarjev (po ZGD-H 1.700.000.000 tolarjev),
- vrednost aktive ne presega 500.000.000 tolarjev (po ZGD-H 850.000.000 tolarjev).

Srednja družba je družba, ki ni majhna družba in izpolnjuje dve od treh meril:

- povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega 250,
- čisti prihodki od prodaje so manjši od 4.000.000.000 tolarjev (po ZGD-H 6.800.000.000 tolarjev),
- vrednost aktive ne presega 2.000.000.000 tolarjev (po ZGD-H 3.400.000.000 tolarjev) .

Velika družba je družba, ki ni majhna družba ali srednja družba, vsekakor pa so to banke, zavarovalnice in družbe, ki morajo pripraviti konsolidirano letno poročilo.

Nov ZGD-1 prinaša nekatere novosti. Družbe razvrščamo na mikro, majhne, srednje in velike družbe z uporabo enakih meril kot v ZGD-F na bilančni presečni dan letne bilance stanja.

Mikro družba je družba, ki izpolnjuje dve od treh meril:

- povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega deset,
- čisti prihodki od prodaje ne presegajo 2.000.000 eurov,
- vrednost aktive ne presega 2.000.000 eurov.

Majhna družba je družba, ki ni mikro družba in izpolnjuje dve od treh meril:

Pravne podlage za pripravo letnega poročila

- povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega 50,
- čisti prihodki od prodaje ne presegajo 7.300.000 eurov,
- vrednost aktive ne presega 3.650.000 eurov.

Srednja družba je družba, ki ni mikro ali majhna družba in izpolnjuje dve od treh meril:

- povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega 250,
- čisti prihodki od prodaje ne presegajo 29.200.000 eurov,
- vrednost aktive ne presega 14.600.000 eurov.

Velika družba je družba, ki ni mikro družba, majhna družba ali srednja družba, vsekakor pa so to banke, zavarovalnice, borza vrednostnih papirjev in družbe, ki morajo pripraviti konsolidirano letno poročilo.

Letno poročilo družb je po ZGD sestavljeno iz računovodskega in poslovnega poročila. Letno poročilo mora vsebovati:

- bilanco stanja,
- izkaz poslovnega izida,
- izkaz finančnega izida (po novem ZGD-1 izkaz denarnih tokov),
- izkaz gibanja kapitala,
- priloge s pojasnili k izkazu,
- poslovno poročilo.

Letno poročilo mikro in majhnih družb je sestavljeno vsaj iz bilance stanja, izkaza poslovnega izida in prilog s pojasnili k izkazu.

V poslovnem poročilu mora biti po ZGD-F opravljen najmanj pošten prikaz razvoja poslovanja in položaja družbe. Prikazani morajo biti tudi:

- vsi pomembnejši poslovni dogodki, ki so nastopili po koncu poslovnega leta,
- pričakovani razvoj družbe,
- aktivnosti družbe na področju raziskav in razvoja,
- podružnice družbe,
- aktivnosti podružnic v tujini.

Novela ZGD-H prinaša številne novosti za poslovna poročila. Tako mora poslovno poročilo vsebovati vsaj pošten prikaz razvoja in izidov poslovanja družbe ter njenega finančnega položaja, vključno z opisom bistvenih tveganj in negotovosti, ki jim je družba izpostavljena. Pošten prikaz mora biti uravnotežena in celovita analiza razvoja in

izidov poslovanja družbe ter njenega finančnega položaja, ki ustreza obsegu in kompleksnosti njenega poslovanja. Analiza mora v obsegu, ki je potreben za razumevanje razvoja in izidov poslovanja družbe ter njenega finančnega položaja, vsebovati ključne računovodske, finančne in, če je to potrebno, druge kazalce, kazalnike in druge pokazatelje, ki vključujejo tudi informacije povezane z varstvom okolja in delavci. Analiza vključuje ustrezno sklicevanje na zneske v računovodskih izkazih in potrebna dodatna pojasnila. Prikazani morajo biti tudi:

- vsi pomembni poslovni dogodki, ki so nastopili po koncu poslovnega leta,
- pričakovani razvoj družbe,
- aktivnosti družbe na področju raziskav in razvoja,
- obstoj podružnic družbe.

Če je potrebno za presojo premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja ter poslovnega izida, morajo biti v poslovnem poročilu prikazani tudi cilji in ukrepi upravljanja finančnih tveganj družbe, vključno z ukrepi za zavarovanje vseh najpomembnejših vrst načrtovanih transakcij, za katere se posli zavarovanja računovodsko posebej prikazujejo, ter izpostavljenost družbe cenovnim, kreditnim, likvidnostnim tveganjem in tveganjem v zvezi z denarnimi tokovi.

Letno poročilo mora biti sestavljeno jasno in pregledno. Izkazovati mora resničen in pošten prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja ter poslovnega izida.

2.1.1 Konsolidirano letno poročilo

V ZGD je določeno, da morajo družbe s sedežem v Republiki Sloveniji, ki so nadrejene eni ali več družbam (podrejene družbe), pripraviti tudi konsolidirano (skupinsko) letno poročilo.

Konsolidirano letno poročilo je sestavljeno iz konsolidiranega računovodskega poročila in konsolidiranega poslovnega poročila skupine družb, ki so vključene v konsolidacijo. Konsolidirano računovodsko poročilo je sestavljeno iz konsolidirane bilance stanja, konsolidiranega izkaza poslovnega izida, konsolidiranega izkaza finančnega izida (po ZGD-1 izkaza denarnih tokov) in konsolidiranega izkaza gibanja kapitala ter priloge h konsolidiranim izkazom.

Konsolidirano letno poročilo mora izkazovati resničen in pošten prikaz finančnega položaja, poslovnega izida, finančnega izida in gibanja kapitala vseh družb, ki so vključene v konsolidacijo. V prilogi morajo biti navedeni tudi pogoji na podlagi katerih je posamezna družba vključena v konsolidacijo.

Skupino podjetij sestavljajo: obvladujoče podjetje in podjetja odvisna od njega zaradi deleža v kapitalu ali zaradi prevladujočega vpliva iz drugih razlogov. Pri sestavi

konsolidiranega poročila je treba združiti računovodske izkaze obvladujočega podjetja z računovodskimi izkazi odvisnih podjetij. Skupina je predstavljena kot da gre za eno samo podjetje, pri tem pa je potrebno:

- izločiti finančne naložbe obvladujoče družbe v kapital in dolgove odvisnih družb in medsebojne finančne naložbe,
- izločiti medsebojne poslovne terjatve in poslovne dolgove,
- izločiti medsebojne prihodke in odhodke,
- izločiti medsebojne neiztržene čiste dobičke in čiste izgube,
- ponovno obračunati davke,
- posebej izkazati manjšinske deleže v kapitalu in čistem dobičku.

Za izvedbo popolnega uskupinjevanja je potrebna uporaba enotnih računovodskih usmeritev in metod.

Konsolidirano letno poročilo ni pomembno za analizo diplomske naloge, saj v nadaljevanju diplomske naloge analiziramo letno poročilo odvisne družbe, ki ne sestavlja konsolidiranega letnega poročila.

2.1.2 Javna objava letnega poročila

Letna poročila in konsolidirana letna poročila je treba zaradi javne objave skupaj z revizorjevim poročilom, predložiti organizaciji, pooblaščen za obdelovanje in objavljane podatkov. Ta organizacija je Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES).

Temeljne naloge AJPES so (Pozvek b.l.):

- zbiranje, obdelovanje in posredovanje oziroma objavljane letnih poročil poslovnih subjektov,
- izvajanje statističnih in drugih raziskovanj,
- vodenje registrov in evidenc podatkov,
- izdelovanje informacij o boniteti poslovanja posameznih poslovnih subjektov iz Slovenije, Hrvaške, Makedonije, Srbije in Črne gore,
- izvajanje večstranskega pobotanja obveznosti in terjatev med poslovnimi subjekti v državi.

Pomembna naloga s področja letnih poročil je javna objava letnih poročil družb in podjetnikov na spletnem portalu AJPES. Z javno objavo letnih poročil je zagotovljeno izvajanje tako primarnega vidika publicitetne smernice Evropske unije (obveznost družb, da objavijo letna poročila v javnih glasilih) kakor tudi sekundarnega vidika te

smernice (obveznost države, da tretjim osebam zagotovi dostop do podatkov iz letnih poročil; Pozvek b.l.).

Rok za oddajo je osem mesecev po koncu poslovnega leta. Letno poročilo majhnih družb, z vrednostnimi papirji katerih se ne trguje na organiziranem trgu, in letno poročilo podjetnikov, je treba zaradi javne objave predložiti, organizaciji v treh mesecih po koncu poslovnega leta.

Ta organizacija mora javno objaviti letna poročila in konsolidirana letna poročila, če je potrebno tudi skupaj z revizorjevim poročilom. Zajeti jih mora v informatizirani obliki in objaviti na spletnih straneh, namenjenih javni objavi letnih poročil. Spletne strani morajo biti zasnovane tako, da je vsakomur omogočen brezplačen vpogled v podatke, objavljene na spletnih straneh. Objaviti jih mora v 30 dnevih po predložitvi.

Organizacija mora hkrati z javno objavo letnih poročil družb obvestiti registrski organ o javni objavi. V obvestilu morajo biti navedeni naslednji podatki:

- enolična identifikacija družbe, s katero je ta subjekt enopomensko opredeljen v poslovnem registru Slovenije,
- datum in način objave,
- če je družba zavezana k revidiranju, mora navesti tudi, ali je bilo priloženo in javno objavljeno tudi revizorjevo poročilo.

V posebni aplikaciji JOLP na spletni stani AJPES so objavljene naslednje podatki o:

- vrsti predloženega letnega poročila,
- poslovnem letu, za katerega je bilo letno poročilo predloženo,
- datum javne objave letnega poročila,
- družbi oziroma podjetniku, katerega letno poročilo je javno objavljeno itd.

Letna poročila so objavljena v obliki preglednic (bilanca stanja in izkaz poslovnega izida), slike skeniranega dokumenta in PDF² datoteke. Vpogled v letna poročila gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov je od 1. 1. 2005 brezplačen.

V nadaljevanju diplomske naloge analiziramo letno poročilo namenjeno javni objavi in ne za notranje potrebe.

2.1.3 Revidiranje letnega poročila

Podjetja morajo za svoje potrebe in potrebe zunanjih uporabnikov izdelovati računovodske izkaze, v katerih prikažejo stanje svojih sredstev, obveznosti in kapitala in tudi obračune poslovanja. Z računovodskimi izkazi razumemo takšna formalizirana

² Oblika prenosnega dokumenta (Port Document Format, PDF).

računovodska poročila, kot sta denimo bilanca stanja ali izkaz poslovnega izida (Turk in Melavc 1994, 477).

Naloga revidiranja pa je oblikovati mnenje o resničnosti in poštenosti oziroma resničnosti in nepristranskosti računovodskih informacij, s katerimi se podjetje želi predstaviti svojemu okolju (Horvat 2000, 60).

Revizorji morajo poročati lastnikom (delničarjem), ali so bili po njihovem mnenju vsi računovodski izkazi primerno pripravljene in v skladu z ZGD in SRS in ali vsi prikazujejo resničen in pošten pogled na dobiček ter razmere v podjetju ali skupini. Podjetje mora revizorju omogočiti dostop do svojih poslovnih prostorov in vseh potrebnih informacij za revizijo.

ZGD določa, da mora letna poročila in skupinska letna poročila velikih in srednjih kapitalskih družb, dvojnih družb in tistih majhnih družb, z vrednostnimi papirji katerih se trguje na organiziranem trgu, pregledati revizor na način in pod pogoji, ki jih določa zakon o revidiranju. Revizor mora na podlagi svojega strokovnega znanja revidirati računovodsko poročilo ter pregledati poslovno poročilo in preveriti, ali je njegova vsebina v skladu z drugimi sestavinami letnega poročila. Enako velja tudi za konsolidirano letno poročilo. Po pregledu lahko revizor v svojem poročilu izrazi:

- *Mnenje brez pridržkov*, če ugotovi, da so računovodski izkazi resnični in pošteni ter v skladu z računovodskimi standardi, in če je poslovno poročilo v skladu z revidiranimi računovodskimi izkazi.
- *Mnenje s pridržki*, če ugotovi določena nesoglasja, ki pa niso bistvena in ne zahtevajo odklonilnega mnenja.
- *Odklonilno mnenje*, kadar je učinek nestrinjanja tako pomemben in velik, da revizor oceni, da so računovodski izkazi zavajajoči in ne dajejo resnične in poštene slike.
- *Mnenje zavrne*, če ugotovi, da so učinki omejenega pregleda tako bistveni, da ne more dobiti dovolj dokazov za izdajo mnenja o računovodskih izkazih.

Revizija letnega poročila mora biti opravljena v šestih mesecih po koncu poslovnega leta.

Revidiranje letnega poročila je pomembno za analizo diplomske naloge, saj je revizor pregledal poslovno poročilo, ki ga analiziramo v diplomski nalogi.

2.2 Slovenski računovodski standardi

Slovenski računovodski standardi (SRS) so pravila o računovodenju, ki jih oblikuje Slovenski inštitut za revizijo. Temeljijo na zakonu o gospodarskih družbah. SRS

določajo pravila o računovodstvu in podrobneje opredeljujejo, razčlenjujejo in pojasnjujejo zakonske določbe in opredelitve ter določajo njihov način uporabe.

Prvi SRS je bil sprejet leta 1993 in tako je Slovenija zelo hitro prešla na uporabo računovodskih standardov. V naslednjih letih je prišlo do hitrega razvoja računovodske teorije in tudi Slovenija je pod vplivom anglo-ameriške računovodske šole leta 2001 sprejela nove SRS (2001), ki so spremenili temeljni način obravnavanja in razumevanja računovodenja. Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo in sprejetjem novega ZGD, ki zakonsko določa zasnove in temelje računovodenja družb, je prišlo do sprejetja novega SRS (2006). Prenova je bila v skladu z novostmi in prilagojena mednarodnim standardom računovodskega poročanja.

Pri analizi diplomske naloge upoštevamo SRS (2001), saj novi SRS veljajo z letom 2006.

Ureditev slovenski računovodskih standardov

SRS temeljijo na domačem kodeksu računovodskih načel. Splošni SRS izhajajo iz zaporedja, po katerem so obravnavana računovodska načela. Teh standardov je 30. Poleg splošnih SRS obstajajo še posebni SRS od SRS 31 naprej, ki obravnavajo posebnosti računovodenja v organizacijah posameznih vrst in posebnosti računovodenja v primerih, ko niso upoštevane temeljne računovodske predpostavke.

Vsak SRS ima več poglavij, in sicer:

- Uvodno poglavje, kjer sta predstavljena namen in področje SRS, teoretska podlaga zanj pa tudi povezava z drugimi SRS ter z mednarodnimi standardi in direktivami Evropske unije.
- Standard v ožjem pomenu; praviloma je razdeljen na podpoglavja.
- Opredelitev nekaterih pojmov oziroma razlage izrazov, uporabljenih v standardu za boljšo razumljivost.
- Potrebna pojasnila standarda.
- Datuma sprejetja standarda in začetka njegove uporabe.

Temeljne računovodske predpostavke

Podjetja morajo pri vsakem sestavljanju računovodskih izkazov upoštevati temeljne računovodske predpostavke. Za sestavo in predstavljanje računovodskih izkazov je odgovorna uprava. Temeljne računovodske predpostavke so:

- upoštevanje nastanka poslovnih dogodkov,
- upoštevanje časovne neomejenosti delovanja,
- resničnost in poštenost predstavljanja.

Kakovostne značilnosti računovodenja

Pri oblikovanju računovodskih izkazov morajo biti podjetja pozorna na pravila in postopke, ki jih morajo upoštevati. Kakovostne značilnosti so predvsem:

- *Razumnost* pomeni, da so podatki razumljivi in je mogoče ugotoviti pomen kontov in vknjižb na njih.
- *Ustreznost* pomeni, da podatki ustrezajo določenemu namenu in pravilom.
- *Zanesljivost* pomeni, da so podatki zanesljivi in ne vsebujejo pomembnih napak in pristranskih stališč. Zanesljivost zahteva tudi upoštevanje prednosti vsebine pred obliko.
- *Primerljivost* pomeni, da je zaradi metodične enakosti mogoče primerjati postavke v računovodskih izkazih istega podjetja za različna leta ali postavke v računovodskih izkazih različnih podjetij, in da so konti in vknjižbe na njih metodično enaki.

3 VSEBINA LETNEGA POROČILA S Poudarkom NA POSLOVNEM POROČANJU

Letno poročilo je dokument s katerim se podjetje predstavlja različnim interesnim skupinam. V njem podjetje izkazuje odnos do lastnikov, zaposlenih, delničarjev, kupcev, poslovnih partnerjev in drugih javnosti. V zadnjem času pridobiva vse pomembnejšo vlogo in podjetja mu namenjajo vedno več pozornosti.

Letno poročilo je najpomembnejša periodična listina komuniciranja uprave gospodarskih družb z lastniki in finančnim okoljem. Besedilo, številke in oblika skupaj dajejo vtis resnosti in zanesljivosti vodstva in organizacije kot celote. Letno poročilo ne le poroča, temveč tudi razlaga ozadje preteklih dogajanj in namene za prihodnost. Njegova vrednost je trajna in v svetu obstajajo tudi urejene zbirke letnih poročil najpomembnejših organizacij (Guban, Verčič in Zavrl 1997, 105).

3.1 Priprava letnega poročila

Priprava in izdaja letnega poročila predstavlja za podjetje velik projekt, ki zahteva veliko denarnih sredstev in precej časa. Podjetja morajo zato pravočasno začeti z pripravo, da lahko zberejo potrebne informacije in pripravijo vsebinsko zasnovo. Letno poročilo je za podjetja zakonsko obvezno in mora vsebovati določene informacije. Podjetje mora zato čim bolj izrabiti koristi, ki jih lahko ima od takšnega poročila, saj je eno najdražjih oblik informiranja o poslovanju podjetja. Če poročilo ni pripravljeno za določene namene in nima pravilne zasnove, lahko privede do nepotrebnih stroškov. Glavno načelo pri pripravi in izdaji letnega poročila je, da morajo biti koristi večje od vloženih sredstev. Z dobrim letnim poročilom lahko podjetje pridobi številne poslovne partnerje, investitorje in ugled v javnosti.

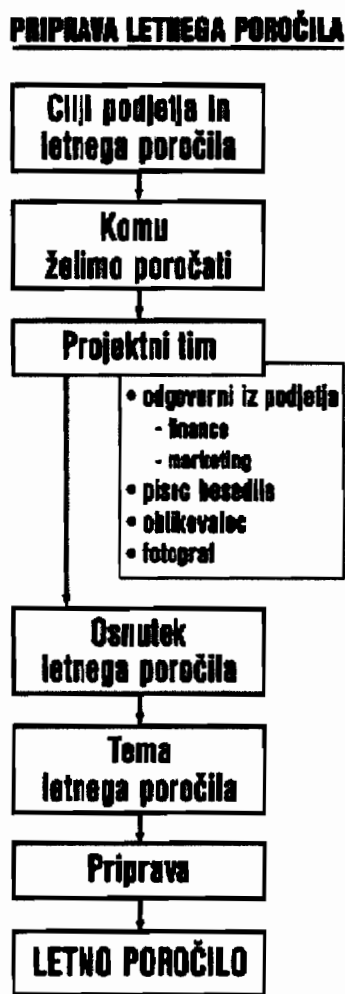
Nekatera podjetja se odločajo tudi za prevod letnega poročila v druge jezike. Namen prevajanja letnega poročila je omogočiti dostop do vsebine tudi tujim poslovnim partnerjem, investitorjem in drugim interesnim skupinam. Pred prevajanjem letnega poročila mora podjetje preveriti ali je prevajanje sploh smiselno in kakšne so koristi od tega. Prevajanje letnih poročil pride v poštev predvsem za podjetja, ki imajo veliko stika s tujino.

Pri pripravi letnih poročil je dobro upoštevati deset pravil (Clifton 1997-1998, 8):

- Za pripravo letnega poročila naj bo odgovorna ena oseba.
- Poročilo predsednika uprave naj bo na začetku letnega poročila. Napisano naj bo osebno, neposredno, strateško in naj vsebuje predvidevanja.
- Podjetje naj rezervira prostor, namenjen njegovim posameznim delom, pripravi naj načrt za oblikovanje in naj nikakor ne odstopa od njega.

- Zgledovati se je potrebno po boljših letnih poročilih v isti panogi in biti boljši od njih.
- Izogibati se je potrebo prevaram.
- Kazalo, povzetek, vizija in poudarki naj bodo na začetku letnega poročila.
- Poslovno poročilo naj potrdi poročilo predsednika uprave.
- Letno poročilo naj bo napisano tako, da je po inteligenci, izobrazbi oziroma znanju in radovednosti primerno za bralca.
- Fotografije naj se ujemajo z besedilom.
- V delo naj se vključi tudi zaposlene.
- Bralca je potrebno prepričati, da bo na podlagi vsebine letnega poročila sodeloval s podjetjem.

Slika 2.1 Priprava letnega poročila

Vir: Horvat 2000, 35.

Točke na katere moramo biti pozorni so še:

- proračun,
- vključenost vodstva podjetja,
- produkcijska ekipa (posameznik ali skupina),
- izkušnje grafičnih oblikovalcev, fotografov in piscev,
- glavni cilj letnega poročila,
- inovativnost letnega poročila,
- oblika letnega poročila (pisava, platnice, velikost),
- tema letnega poročila,
- česa se izogibamo v letnem poročilu,
- konkurenti in konkurenca (katere podatke razkrivati),
- javno priznavanje,
- pregled letnega poročila pred objavo,
- kritika.

Ker priprava letnega poročila povzroča stroške, ki jih morajo podjetja upravičiti, se je treba vprašati naslednje (Arfin 1993, 202):

- Kakšen bo prvi vtis, ki ga bo napravilo to poročilo?

Poročilo bi moralo napraviti vtis, da je zanimivo in da se ga splača pregledati oziroma da ni dolgočasno ali zastavljeno preveč strokovno.

- Ali se z njim omogoča razumevanje podjetja, njegovega poslovanja in izidov?

Če iz njegovega imena ni mogoče neposredno razbrati njegove dejavnosti, je skoraj nujno, da se na začetku poročila pojasni, s čim se ukvarja. Ne sme se dopustiti, da bi se moral bralec prebijati skozi vse poročilo, preden bi ugotovil osnovne podatke o njegovi dejavnosti.

- Ali so posamezne dejavnosti v okviru njegovega poslovanja primerno pojasnjene?

Če ima na primer podjetje odvisna podjetja z različnimi dejavnostmi, mora biti to iz poročila jasno razvidno.

Ko je letno poročilo sestavljeno se moramo vprašati po naslednjih stvareh:

- Ali je poročilo dobro napisano, zgoščeno in jedrnato?
- So slike pregledne in žive in ali so povezane z besedilom v letnem poročilu?

- Koliko je razprave o konkurenci in kako jasni so proizvodni plani?
- Bi letno poročilo lahko bilo bolj zanimivo, razumljivo in privlačno?
- Kako se lahko primerja z ostalimi letnimi poročili iz iste panoge?

3.2 Interesne skupine

Podjetje s svojim delovanjem na najrazličnejše načine vpliva na komuniciranje z različnimi interesnimi skupinami v okolju. Vsaka interesna skupina išče potrebne informacije na podlagi katerih se nato odloča.

Tudi organizacije imajo razmerja – v 'hiši' med uslužbenci samimi, sicer pa s skupnostmi, vladami, porabniki, finančniki, podporniki, nasprotniki in drugimi javnostmi. Z drugimi besedami, organizacije potrebujejo odnose z javnostmi, ker imajo razmerja do (raznih) javnosti. Organizacije so uspešne, kadar izpolnijo svoje poslanstvo in namere večinoma si najraje določajo poslanstvo in namere kar same, ampak le redkokdaj si lahko to privoščijo. Po drugi strani imajo javnosti tak ali drugačen interes v organizacijah in si zato prizadevajo, da bi vplivale na njihovo poslanstvo in namere (Hunt in Grunig 1995, 5).

Interesne skupine podjetja in s tem tudi letnega poročila lahko razvrstimo v tri sklope glede na to, koliko lahko vplivajo na obnašanje podjetja. To so primarne, sekundarne in terciarne interesne skupine. Po tem merilu so primarne interesne skupine letnega poročila delničarji in možni naložbeniki, sekundarne interesne skupine so dobavitelji, posojilodajalci, zaposleni, kupci, tekmeci in država, torej vsi tisti, ki imajo neposreden gospodarski interes do podjetja. Terciarni uporabniki letnih poročil pa so vse druge javnosti, in sicer borzni posredniki, odvetniki, mediji, knjižnice, poslovne publikacije, poslovni pisci in kolumnisti, učitelji in profesorji predmetov, kot so komuniciranje, poslovođenje, računovodstvo, in sploh kdor koli, ki ima povezavo s podjetjem. Temu pravimo tako imenovani železni seznam ciljnih javnosti, s katerimi komunicirajo vsa podjetja, pri čemer pa mora vsako podjetje zase oblikovati seznam interesnih skupin in udeležencev (Guban et al. 1990, 28).

V nadaljevanju si bomo pogledali glavne interesne skupine in informacije, ki jih iščejo v letnem poročilu.

Delničarji in naložbeniki

Delničarje in naložbenike zanimajo predvsem informacije o poslovanju podjetja predvsem dobiček, vrednost kapitala, donos, politika dividend, načrti, razvoj in varnost naložb. Iščejo vse potrebne informacije, ki bi jim pomagale pri odločitvah o njihovih finančnih naložbah.

Posojilodajalci

Posojilodajalce zanima predvsem sposobnost podjetja za redno odplačevanje posojil in sprotnih plačil. Iščejo stabilnost podjetja in varno dolgoročno poslovanje podjetja. Navadno so posojilodajalci banke, ki podjetjem dajejo posojila in od njih zahtevajo redno odplačevanje.

Kupci in dobavitelji

Stalni kupci v letnem poročilu iščejo informacije o dolgoročni stabilnosti poslovanja podjetja in finančnega položaja. Dobavitelje zanimajo informacije o likvidnosti podjetja, ki je pomembna za njihovo izplačilo in dolgoročni donosnosti sredstev.

Zaposleni

V letnem poročilu zaposleni iščejo informacije o dobičku podjetja in njihovo stopnjo udeležnosti pri dobičku. Zanima jih njihova možnost za zaposlitev in kakovost posloводства, skrb za njihovo zdravstveno varstvo in varstvo pri delu.

Država

Država pričakuje čim večji prispevek podjetja k financiranju države, prav tako želi, da podjetje zaposluje čim več delavcev in čim manj obremenjuje okolje. Država zato v letnem poročilu išče informacije o tem, kako podjetje posluje, zaposluje in skrbi za okoljevarstveno dejavnost.

Druge javnosti

Druge javnosti, ki smo jih že omenili, iščejo vsaka zase informacije, ki jih zanimajo in se jim zdijo pomembni za njihov odnos s podjetjem.

3.3 Sestavine letnega poročila

Letno poročilo je sestavljeno iz:

- uvodnega dela s poudarki,
- poslovnega poročila in
- računovodskega poročila.

3.3.1 Uvodni del letnega poročila

Prva stran letnega poročila je naslovnica, ki predstavlja temo letnega poročila. Sledi uvodni del letnega poročila, ki vsebuje:

- povzetek s finančnimi in drugimi poudarki, ki so bili pomembni za podjetje v poslovnem letu, tako da se bralce na hitro seznanijo z vsebino letnega poročila, še preden začne zares brati letno poročilo,

- kazalo,
- kratko uvodno predstavitev podjetja,
- poročilo predsednika uprave,
- poročilo predsednika nadzornega sveta.

Uvodni del mora biti razumljiv za strokovno slabše podkovane bralce, v nasprotju z obveznim delom, ki je namenjen zahtevnejšim bralcem. Hkrati mora biti uvodni del prepričljiv za tiste, ki podjetja ne poznajo, in za vse druge, da jih privabimo k nadaljnjemu branju (Horvat 2003, 246).

Povzetek s poudarki

Povzetek z izbranimi poudarki iz minulega poslovnega leta je smiselno predstaviti v obliki vrstic z nekaj besedami, številčne podatke pa v obliki grafikonov ali tabel, pri čemer je priporočljivo predstaviti podatke za obdobje od treh do petih minulih let in za leto vnaprej. Priporočljivo je v nekaj vrsticah z besedami opisati načrte za prihodnje leto (Horvat 2003, 246).

Kratka uvodna predstavitev podjetja

V predstavitvi podjetja na kratko predstavimo osebno izkaznico podjetja, kot so sedež podjetja, telefon, matična številka, osnovna dejavnost, število zaposlenih in podobno. Podjetje lahko predstavi svoje poslovne in proizvodne enote ter doda zgodovinski pregled razvoja. V nadaljevanju predstavi svojo vizijo, poslanstvo in strateške cilje.

Poročilo predsednika uprave

Poročilo predsednika uprave je po ZGD obvezna sestavina letnega poročila in mora biti na začetku letnega poročila. Poročilo strnjeno prikazuje pomembnejše informacije in podatke o poslovanju podjetja. Vsebuje lahko vse, kar si predsednik uprave želi. Običajno je napisano v obliki pisma, naslovljenega na delničarje. Pri sestavi se zgledujemo predvsem po dobri poslovni praksi.

Ker je običajno približno polovica poročila napisana v številkah, je pomembno, da v poročilu predsednika uprave uporabimo kar najmanj števil. Poleg tega mora biti kratko (obsega naj največ dve ali tri strani) in jedrnato, napisano prijazno in preprosto, bralca pa ne sme z dolgočasiti. Vsekakor mora biti vsaka informacija v poročilu predsednika uprave podrobneje pojasnjena v nadaljevanju letnega poročila, kar pomeni, da ni dobro napisati trditve, ki je ni mogoče najti v preostalem delu ali poslovnega ali računovodskega dela letnega poročila. Torej, vsako informacijo v poročilu predsednika morata splošni in obvezni del letnega poročila utemeljiti in razčleniti (Horvat 2003, 248).

Poročilo predsednika uprave³ ponavadi vsebuje (Horvat 2003, 248-249):

- podrobnosti o glavnih značilnostih poslovanja v prejšnjem letu in komentar poslovnih izidov, pri čemer mora opozoriti na dogodke, ki so kakor koli zbudili pozornost, in na pomembnejše spremembe,
- jasen pregled razvoja poslovanja podjetja med letom in njegovo stanje na koncu leta (na primer komentar o pridobivanju novih trgov, komentar o pomembnejši racionalizaciji poslovanja in podobno),
- informacije o vplivu gospodarskih gibanj in dogajanju v širšem družbenem ali gospodarskem okolju, ki je vplivalo na poslovne izide podjetja,
- informacije o zadovoljstvu zaposlenih, kupcev in/ali dobaviteljev,
- informacije o raziskovalnih in razvojnih dejavnostih, ki jih je podjetje uresničilo med letom,
- informacije o pomembnejših spremembah pri naložbah podjetja med letom,
- informacije o spremembah deležev lastništva v osnovnem kapitalu, kar vključuje tudi nakupe lastnih delnic in deleže delnic, ki so jih ali jih bodo kupili direktorji,
- informacije o dejavnosti podjetja v lokalni skupnosti in na področju družbenega delovanja,
- komentar vrednosti delnice in tržne kapitalizacije,
- informacije o strateških povezavah,
- pogoje konkuriranja in primerjavo poslovanja s panogo,
- komentar uporabe dobička po ZGD,
- politiko dividend oziroma informacije o tem, kakšen je predlog uprave o uporabi bilančnega dobička po ZGD.

³ Poročilo predsednika uprave je v Veliki Britaniji zakonsko predpisano. Revizorji so odgovorni za vsebino tega poročila; zagotoviti morajo, da je vsebina v skladu z revidiranimi računovodskimi izkazi. Komentar uprave k poslovanju in načrtom podjetja v letnem poročilu pa ni zakonsko predpisan. Za podjetja, ki so uvrščena na londonsko borzo, borza zahteva še nadaljnja razkritja v tem delu letnega poročila. Osnovni cilj poročila predsednika uprave je zagotoviti pregled finančnega položaja in poslovanja podjetja ter osvetliti določene informacije. Med drugim mora vsebovati pogled poslovanja, povzetek najpomembnejših aktivnosti, posebnosti kakršnih koli pomembnih dogodkov, ki vplivajo na podjetje in druge družbe v skupini, podrobnosti o dobičku, podrobnosti o spremembah v stalnih sredstvih, imena direktorjev in njihovo udeležbo v dobičku, informacije o zaposlenih in podrobnosti o političnih ali dobrodelnih donacijah (Glynn, Perrin in Murphy 1998, 93).

Poročilo predsednika nadzornega sveta

Poročilo predsednika nadzornega je postalo sestavni del letnega poročila in je namenjen skupščini delničarjev. Navadno se poročilo vstavi naknadno, ko je nadzorni svet letno poročilo že pregledal.

Nadzorni svet mora preveriti sestavljeno letno poročilo in predlog za uporabo bilančnega dobička, ki ju je predložila uprava. Vsak član nadzornega sveta oziroma revizijske komisije ima pravico pregledati in preveriti vse podlage za letno poročilo, ki mu jih je treba na njegovo željo predložiti, če nadzorni svet ne določi drugače (ZGD-1, člen 282).

Nadzorni svet mora na podlagi preverjanja letnega poročila sestaviti pisno poročilo za skupščino in mora:

- navesti, kako in v kakšnem obsegu je preverjal vodenje družbe med poslovnim letom,
- izraziti stališče do revizorjevega poročila, če je v letnem poročilu priloženo tudi revizorjevo poročilo,
- navesti, ali ima po končani preveritvi k letnemu poročilu kakšne pripombe,
- izraziti, ali letno poročilo potrjuje.

Nadzorni svet mora v enem mesecu od predložitve sestavljenega letnega poročila svoje poročilo izročiti upravi, sicer mora uprava nadzornemu svetu nemudoma postaviti določeni rok, ki ne sme biti daljši od enega meseca. Če nadzorni svet tudi v dodatnem roku ne izroči letnega poročila, se šteje, da ga ni potrdil (ZGD-1, člen 282).

ZGD-F je določil, da mora biti poročilo nadzornega sveta sestavina letnega poročila.

3.3.2 Poslovno poročilo

Poslovno poročilo vsebuje sestavine, ki so določene z zakonom in druga prostovoljna razkritja. Pri sestavi splošnega dela letnega poročila ima podjetje bolj proste roke.

Tipične sestavine poslovnega poročila so:

- gospodarska gibanja,
- prodaja in trženje,
- analiza poslovanja,
- načrti, strategija, vizija,
- naložbe,
- raziskave in razvoj,
- tveganja,

- družbena odgovornost,
- zaposleni,
- delničarji,
- ravnanje z okoljem.

Gospodarska gibanja

Z gospodarskimi gibanji prikažemo gospodarske vplive v ožjem in širšem gospodarskem okolju, ki so neposredno vplivali na poslovanje podjetja. To ne pomeni, da prikažemo samo podatke na primer o višini inflacije, bruto družbenem proizvodu in vrednosti uvoza ali izvoza v Sloveniji, ampak tudi vpliv teh podatkov na poslovanje ali na dejavnost podjetja. Domače in tuje gospodarstvo prek cikličnih gibanj močno vplivata na poslovanje podjetja. Takšni vplivi so na primer sprememba zakonodaje, gibanje domačih in tujih obrestnih mer, vremenski in drugi sezonski vplivi, cena goriva, kupna moč, dinamika v dejavnosti, obdavčenje, konkurenca, cene industrijskih izdelkov in drugo (Horvat 2006, 23).

Prodaja in trženje

Te informacije so po navadi na prvih straneh letnega poročila. Opišemo prodajne oziroma storitvene programe, prodajo po tujih trgih, proizvode, tržne deleže, blagovne znamke, proizvodnjo, produktivnost in drugo. Podatke lahko prikažemo vrednostno in, kjer je mogoče, tudi količinsko. Prikažemo lahko tudi donosnost posameznega programa, njegovo vrednost v tekočem letu v primerjavi z njegovo vrednostjo v letu poprej ali v primerjavi z načrti za tekoče leto in načrtovanimi vrednostmi. Opišemo kako prodajamo in kaj največ prodamo. Panoga, sektorji podjetja in poslovanje morajo biti jasno opisani (Horvat 2006, 24).

Informacije o prodaji in trženju izhajajo iz poslovne prakse. Podjetja morajo biti pozorna na informacije in podatke, ki jih prikazujejo, da ne razkrijejo preveč poslovnih skrivnosti. Razkrivanje določenih novih trgov in tržnih niš lahko pomeni pomoč konkurentom pri iskanju trgov. Konkurenti najpogosteje iščejo različne podatke, ki bi jim lahko koristili pri njihovem poslovanju.

Analiza poslovanja

Z ZGD-H postane analiza poslovanja obvezna sestavina poslovnega poročila za leto 2005. Tudi po novem ZGD-1 jo morajo podjetja vključiti v poročilo.

V analizi poslovanja predstavimo in komentiramo finančne in računovodske podatke. Predstavimo obseg poslovanja in ključne dejavnike poslovanja ter pojasnimo različne kazalnike in vplive na poslovanje. Prikažemo jih z odstotki v primerjavi s prejšnjim letom. Ponavadi analiziramo prihodke od prodaje, dobiček, kapital, naložbe, amortizacijo, sredstva in drugo. Če podjetje posluje na različnih trgih, poslovnih

dejavnostih ali proizvodnih enotah, lahko podatke razdeli na različne odseke. Z razdelitvijo na odseke lahko lažje presodimo kateri odsek podjetja dobro posluje, kateri se razvija in širi poslovanje, kateri ima dobiček in podobno.

Čim bolj kakovostno opravljajo v podjetju analize tekočega poslovanja, tem lažje se uporabniki odločajo. Kakovost analiziranja v povezavi s pripravo letnega poročila (predvsem poslovnega poročila), katerega sestavni del so tudi računovodski izkazi, je odvisna od tega, kako je organizirana in razvita analitska dejavnost v podjetju. V vsebini letnega poročila se namreč zrcalijo predvsem rezultati dela analitskih služb, iz nje pa je tudi razvidno, koliko posamezne službe delujejo usklajeno in koliko v podjetju posvečajo pozornost tudi drugim in ne le računovodskim informacijam (Kavčič 1998, 14).

Po spremembah ZGD-H in ZGD-1 je potrebno v poslovno poročilo vključiti več informacij o analizi poslovanja.

Če zelo poenostavimo, lahko rečemo, da je bistven sestavni del letnega poročila analiza poslovanja. Celovita analiza poslovanja praviloma zajema vse poslovne prvine in vse poslovne funkcije ter poslovni uspeh in poslovno uspešnost podjetja. S tem lahko veliko pove o količini in kakovosti virov, s katerimi podjetje razpolaga, pa tudi o poslovnem uspehu in uspešnosti, ki ju dosega. To so informacije, ki so nujne tudi v letnem poročilu. Čim bolj kakovostne analize tekočega poslovanja v podjetju opravljajo, lažje je uporabnikom pri odločanju (Horvat 2005, 32).

Namen analize poslovanja je (Horvat 2005, 33-34):

- prikazati mora poslovanje podjetja skozi oči najvišjega poslovodstva,
- osredotočiti se mora na vsebine, ki so pomembne za interesne skupine,
- usmeriti se mora v prihodnost in prepoznati tiste dejavnike, ki so za uporabnike pomembne pri oceni sedanjega in prihodnjega poslovanja ter finančnega položaja podjetja, pa tudi njegovega napredovanja pri doseganju dolgoročnih ciljev,
- biti mora dopolnilo računovodskim izkazom z namenom povečanja razkritij o poslovanju podjetja,
- mora biti izčrpna in razumljiva,
- biti mora uravnotežena in nevtralna, razkrivati mora pozitivne in negativne strani poslovanja, kar pomeni, da mora poslovodstvo poskrbeti, da z informacijami ne zavaja delničarjev in drugih interesnih skupin,
- biti mora primerljiva skozi čas, kar pomeni, da mora vsebovati iste vrste informacij, ki so primerljive tudi s prejšnjimi leti; primerljivost informacij namreč omogoča prepoznavanje glavnih teženj in dejavnikov ter njihovo analizo

skozi daljše obdobje; pri tem je priporočljivo tudi pregledati, katere vrste informacij razkrivajo druga podjetja, ki delujejo v isti dejavnosti.

Načrti

Poglavje o pričakovanem razvoju družbe, oziroma poglavje o načrtih, je po ZGD obvezna sestavina poslovnega poročila. V njem poslovodstvo predstavi informacije o načrtih družbe v prihodnje. Predstavi se lahko cilje podjetja za naprej in razkrije določene načrte o prodaji, širitvi prodaje, dobičku, dobičku na delnico, priložnostih, tveganjih in podobno.

Podatki o načrtih so pomembni predvsem za delničarje, ki se na podlagi načrtov podjetja odločajo ali bodo delnice prodali ali jih bodo še naprej obdržali, in potencialne naložbenike, ki se na podlagi načrtov odločajo o morebitnem vlaganju v podjetje.

Naložbe

V letnem poročilu lahko predstavimo tudi naložbe in naložbeno politiko. Opišemo različne naložbe v podjetju, pa naj gre za naložbe v osnovna sredstva, proizvodnjo in druga področja v podjetju. Vrednosti naložb lahko prikažemo tudi grafično.

Raziskave in razvoj

Raziskave in razvoj (R & R) je obvezna sestavina po ZGD. Tu prikažemo naložbe v raziskave in razvoj, pa naj bo to tehnološki, strokovni ali informacijski, s katerimi podjetje povečuje učinkovitost proizvodnih procesov, poslovnih procesov, prodajo in podobno.

Tveganja

V ZGD-F ni posebej določeno, da mora poslovno poročilo vsebovati podatke o obvladovanju tveganj. Novela ZGD-H in ZGD-1 pa določata, da mora poslovno poročilo vsebovati opis bistvenih tveganj in negotovosti, ki jim je družba izpostavljena. Tako morajo podjetja v poslovnem poročilu nameniti poglavje o obvladovanju tveganj.⁴

Upravljanje s tveganji postaja vse pomembnejši del upravljanja, ki močno vpliva na uspešnost podjetja. Finančna tveganja, ki so jim izpostavljena podjetja, so:

- valutno tveganje,
- obrestno tveganje,
- tržno tveganje,

⁴ Razkritja v zvezi s finančnimi tveganji opredeljuje Mednarodni računovodski Standard 32. Cilj teh razkritij je zagotoviti informacije za boljše razumevanje pomena finančnih inštrumentov za finančno stanje, uspešnost poslovanja in denarne tokove podjetja, pa tudi za lažje ocenjevanje zneskov, časovnega okvira in gotovosti bodočih denarnih tokov, povezanih z omenjenimi inštrumenti (Horvat 2005, 43).

- kreditno tveganje,
- tveganje plačilne sposobnosti (likvidnostno) tveganje,
- tveganje v zvezi z denarnim tokom.

Družbena odgovornost

Družbena odgovornost podjetja postaja sestavni del letnega poročila. Podjetje lahko prikaže na kakšen način prispeva k razvoju družbenih vrednot. Navadno podjetja podpirajo določene kulturne, športne in druge dejavnosti s katerimi prispevajo k družbenemu razvoju.

Zaposleni

Novost v vsebini poslovnega poročila, ki jo prinašata novela ZGD-H in ZGD-1 v primerjavi z novelo ZGD-F, so informacije o delavcih podjetja.

Zaposleni so za nekatera podjetja tako pomembni, da zanje pripravljajo ločeno letno poročilo, v katerem pojasnjujejo, kako bodo načrti in dobički podjetja vplivali na delovna mesta in na njihove kariere. Nekatera podjetja so tako velika, da zaposleni v enem sektorju ali oddelku ne vedo, kaj se dogaja v drugih delih podjetja. Letno poročilo za zaposlene jim omogoča vpogled v to, kako deli organizacije sodelujejo pri doseganju ciljev. Ker lahko zaposleni premalo zaupajo informacijam delodajalca, v nekaterih letnih poročilih dodajo celo prispevke zunanjih strokovnjakov, ki razpravljajo o denarju, tržnih gibanjih in o tem kaj menijo o možnostih podjetja v prihodnje. S tem se izognejo težavam, ki bi nastale, ko bi letno poročilo na zaposlene naredilo takšen vtis, da uprava poroča zaposlencem samo tisto, kar želi, poleg tega pa se izognejo prevelikemu poenostavljanju informacij, kar bi lahko vodilo do zavajajočega posploševanja. Ne glede na to, ali podjetje pripravi posebej letna poročila za zaposlene ali pa doda informacije zanje v siceršnjem letnem poročilu, pa ta ne samo da informirajo, ampak tudi omogočajo zaposlencem boljšo identifikacijo s podjetjem in jim dajejo čutiti, da jih uprava upošteva ter da so interesi in dosežki zaposlencev v skladu s cilji podjetja (Horvat 2006, 42-43).

Premoženje v ljudeh sestavljajo znanje in izkušnje, izobrazba, strokovna usposobljenost, spoznanja povezana z delom, poklicna vrednotenja, psihometrična vrednotenja, sposobnosti povezane z delom, podjetniški zanos, inovatorstvo, ustvarjalne zmožnosti, odzivne zmožnosti in preurejevalne zmožnosti (Dzinkowski 1998, 7).

Poglavje o zaposlenih postaja vse bolj pomemben del letnega poročila. Zaposleni so najpomembnejši del podjetja in zato jim podjetje mora nameniti veliko pozornost, saj z izobraževanjem in usposabljanjem prinašajo dodano vrednost podjetju. Merjenje intelektualnega premoženja postaja ključno za razvoj podjetja.

Informacije o zaposlenih so nedvomno zelo pomembne za poslovodstvo podjetja, zlasti pri sprejemanju kadrovskih in naložbenih odločitev. Informacije o zaposlenih so pomembne tudi za zaposlene. Gibanje vrednosti zaposlenih med obračunskimi obdobji kaže na skrb podjetja zanje. Povečevanje vrednosti zaposlenih namreč pomeni, da so naložbe vanje večje od zmanjševanja njihove vrednosti zaradi obračunske amortizacije. Podobno so informacije o zaposlenih pomembne tudi za izvršilne organe upravljanja in lastnike podjetja z aktivno pravico do upravljanja. Omogočajo jim namreč spremljanje ravnanja poslovodstva z najpomembnejšo prvino poslovnega procesa. Informacije o zaposlenih so pomembne tudi za zunanje uporabnike. Skrb za zaposlene je namreč ključnega pomena za razvoj in dolgoročni obstoj podjetja (Milost 2001, 22).

Najpomembnejše informacije o zaposlencih lahko združimo takole (Horvat 2006, 25):

- gibanje skupnega števila zaposlencev,
- število zaposlencev po sektorjih, enotah, lokacijah,
- izobrazbena sestava,
- odsotnost,
- povprečna plača in primerjava s panogo,
- delež stroškov dela v primerjavi s stroški poslovanja,
- kadrovska politika,
- zaposlovanje, odpovedi, fluktuacija zaposlenih,
- nagrajevanje,
- pokojninski načrti delodajalca za zaposlene,
- izobraževanje zaposlencev in stroški izobraževanja,
- starostna sestava,
- stranske dejavnosti za zaposlene (športno-rekreativne, kulturne, in počitniške dejavnosti, izleti...),
- tožbeni postopki v zvezi z zaposlenci,
- štipendiranje ter
- izkoriščanje delovnega časa, nadure in podobno.

Delničarji

To poglavje je namenjeno predvsem delničarjem, kjer lahko prikažemo osnovne podatke o delnicah, kot so število delnic, gibanje tečaj delnic, tržna kapitalizacija, dividenda na delnico, tržne cene delnice in podobno. Vključeno je lahko tudi poročilo o lastniški strukturi kapitala in dividendna politika.

Ravnanje z okoljem

V ZGD-F ni posebej določeno, da mora poslovno poročilo vsebovati podatke o ravnanju z okoljem. S prihodom ZGD-H in novega ZGD-1 pa mora poslovno poročilo vsebovati informacije povezane z varstvom okolja.

Poročanje o ravnanju z okoljem pridobiva vedno večji pomen v poslovnem poročilu.⁵ Podjetja, ki imajo drugačen odnos do okoljevarstvene dejavnosti in znajo skrbeti za varstvo okolja, lahko s predstavitvijo svojega odnosa do okolja pridobijo ugled, ne samo pri nastopu na tujem trgu ampak tudi na lokalnem področju.

Pomemben vir podatkov in informacij o okoljskem delovanju v letnem poročilu je tako lahko standard ISO 14000 ali drugi sistemi ravnanja z okoljem. Okoljske informacije v letnem poročilu lahko združimo v štiri glavne skupine vplivov na naravo, povezane z vodo, zrakom, zemljo in odpadki. Poleg tega lahko opišemo politiko do okolja, okoljsko delovanje po posameznih proizvodih podjetja in v proizvodnji na področju tehnologij, naložbe v varstvo okolja, cilje varstva okolja in drugo (Horvat 2006, 28).

Tuji kupci, predvsem v Evropski zvezi, kjer so poročila o okoljskem delovanju uveljavljena že desetletje, zahtevajo dokaze o neškodljivem ravnanju z okoljem, zato tudi niso presenetljive ugotovitve poznavalcev, da se je v zadnjih letih v tujini močno povečalo zanimanje za pridobivanje okoljskih certifikatov in poročil o ravnanju z okoljem. To se, sicer s časovnim zamikom, dogaja tudi v Sloveniji. Marsikje namreč ugotavljajo, da okoljevarstveno delovanje ne prinaša samo večjega ugleda in ne zmanjšuje samo pritiska javnosti, ampak zagotavlja tudi boljši pregled nad poslovanjem, nižje stroške, večjo produktivnost in sploh drugačen odnos zaposlenih do okolja in dela (Horvat 2003, 259).

3.3.3 Računovodsko poročilo

ZGD-F, ZGD-H in ZGH-1 določajo, da mora letno poročilo vsebovati tudi računovodsko poročilo. Podrobnejša pravila določajo računovodski standardi, in sicer:

- vsebino in členitev izkaza finančnega izida in izkaza gibanja kapitala,
- pravila o vrednotenju računovodskih postavk,
- pravila o vsebini posameznih postavk v računovodskih izkazih in pojasnilih teh postavk v prilogi k izkazu.

⁵ Nekatera podjetja namenjajo ravnanju z okoljem posebno poročilo, ki ga pripravijo ločeno od letnega poročila. Imenujemo ga letno poročilo o ravnanju z okoljem, kjer podjetje dodatno razkriva informacije o okoljskem delovanju.

Računovodsko poročilo bomo predstavili, ker je to del celovitega letnega poročila. Z vidika diplomske naloge pa bomo uporabili tiste sestavine, ki so pomembne z vidika usklajenosti poslovnega poročila z računovodskim poročilom.

Računovodsko poročilo je sestavljeno iz:

- bilance stanja,
- izkaza poslovnega izida,
- izkaza finančnega izida (po ZGD-1 izkaz denarnih tokov),
- izkaza gibanja kapitala,
- mnenja revizorja,
- prilog s pojasnili k izkazu.

Bilanca stanja

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazano stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov v določenem trenutku (na koncu poslovnega leta ali medletnega obdobja), za katero se sestavlja. ZGD določa členitev bilance stanja, podrobnejša pravila izdelave pa določa SRS 24.

Bilanca stanja prikazuje zneske v dveh stolpcih. V prvem prikazuje uresničene podatke v obravnavanem obračunskem obdobju in v drugem uresničene v enakem prejšnjem obračunskem obdobju. Podjetje lahko z indeksi prikaže razliko med obračunskimi obdobji. Postavke v bilanci stanja se prikazujejo po neodpisani vrednosti, ki je razlika med celotno vrednostjo in popravkom vrednosti. Srednja podjetja morajo sestaviti popolno bilanco stanja, pri javni objavi pa lahko uporabljajo njeno skrajšano obliko.

Tabela 1.1 Primer bilance stanja Primorja d. d. na dan 31. 12. 2004 in na dan 31. 12. 2005 v tisoč SIT

	2005	2004	IND 05/04
SREDSTVA	45.159.987	39.959.769	113
A. STALNA SREDSTVA	19.870.364	18.680.541	106
I. Neopredmetena dolgoročna sredstva	240.658	839.263	51
1. Dolgoročno odloženi stroški poslovanja	37.641	23.359	161
3. Dolgoročne premoženjske pravice	203.017	237.770	85
5. Predujmi za neopredmetena sredstva	0	578.134	32
II. Opredmetena osnovna sredstva	11.123.570	11.205.573	99
1. Zemljišča in zgradbe	7.213.135	7.308.114	99
a) Zemljišča	2.817.916	2.953.576	95
b) Zgradbe	4.395.219	4.354.538	101
2. Proizvajalne naprave in stroji	3.460.112	3.530.442	98
3. Druge naprave in oprema	358.270	350.001	102
4. Osnovna sredstva, ki se pridobivajo	92.053	17.016	541

Vsebina letnega poročila s poudarkom na poslovnem poročanju

a) Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	10.207	1.679	608
b) Opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi	81.846	15.337	534
III. Dolgoročne finančne naložbe	8.506.136	6.635.705	126
1. Deleži in dolgoročne finančne terjatve do podjetij v skupini	5.714.558	3.979.985	144
2. Deleži in dolgoročne finančne terjatve do pridruženih podjetij	71.047	70.957	100
3. Deleži in druge dolgoročne finančne terjatve	2.530.230	2.579.535	98
4. Lastni deleži	4.041	5.228	77
6. Druge dolgoročne finančne terjatve	186.260	0	0
B. GIBLJIVA SREDSTVA	25.170.656	21.080.620	119
I. Zaloge	6.519.019	5.093.426	128
1. Material	879.371	1.003.438	88
2. Nedokončana proizvodnja	3.439.082	2.390.314	144
3. Proizvodi in trgovsko blago	2.172.961	1.675.714	130
4. Predujmi za zaloge	27.605	23.960	115
II. Poslovne terjatve	15.809.829	12.477.089	127
a) Dolgoročne poslovne terjatve	54.786	39.948	137
1. Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev	33.811	39.948	85
4. Dolgoročne poslovne terjatve do drugih	20.975	0	0
b) Kratkoročne poslovne terjatve	15.755.043	12.437.141	127
1. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	11.743.245	8.792.933	134
2. Kratkoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij	3.333.304	2.473.947	135
3. Kratkoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij	64.461	624.609	10
4. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	614.033	545.652	113
III. Kratkoročne finančne naložbe	2.343.950	2.573.821	91
1. Kratkoročne finančne naložbe do drugih	2.343.950	2.573.821	91
IV. Doboimetje pri bankah, čeki in gotovina	497.858	936.284	53
C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	118.967	198.608	60
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	45.159.987	39.959.769	113
A. KAPITAL	10.815.977	9.897.239	109
I. Vpoklicani Kapital	1.791.998	1.720.360	104
1. Osnovni kapital	1.791.998	1.720.360	104
II. Kapitalske rezerve	4.173.900	4.058.092	103
III. Rezerve iz dobička	1.193.956	906.114	132
2. Rezerve za lastne deleže	4.041	5.228	77
4. Druge rezerve iz dobička	1.189.915	900.886	132
IV. Preneseni čisti poslovni izid	492.160	547.473	90
V. Čisti poslovni izid poslovnega leta	289.029	146.959	197
VI. Prevrednotovalni popravki kapitala	2.874.934	2.518.241	114
1. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala	2.344.243	2.344.234	100
2. Posebni prevrednotovalni popravek kapitala	530.691	173.998	305
B. REZERVACIJE	1.077.662	948.610	114
1. Druge rezervacije	1.077.662	948.610	114
C. FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	29.474.685	26.448.669	111
a) Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	2.861.378	2.105.494	136
1. Dolgoročne finančne obveznosti do bank	1.622.233	1.057.814	153
2. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini	159.948	154.100	104
3. Druge dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	1.079.197	893.580	121
b) Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	26.613.307	24.234.175	109
1. Kratkoročne finančne obveznosti do bank	10.419.805	9.015.116	116
2. Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov	1.139.805	722.625	158

Vsebina poslovnega poročanja s poudarkom na poslovnem poročanju

3. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	10.664.997	10.010.107	107
4. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij	2.087.187	2.584.299	81
5. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do pridruženih podjetij	197.066	99.038	199
6. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih	2.104.447	1.311.990	110
Č. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	3.791.663	2.665.251	142

Vir: Letno poročilo družbe Primorje d. d. 2005, 70.

Izkaz poslovnega izida

Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazan poslovni izid za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja. Izkaz poslovnega izida se sestavi za splošne in posebne namene za potrebe zunanjega poročanja. Od njegove vrste in narave podjetja sta odvisna obseg in razčlenitev postavk v njem.

Izkaz poslovnega izida ima obliko stopenjskega zaporednega izkaza poslovnega izida. Sestavljen je lahko v eni izmed stopenjskih oblik (različica I ali II). SRS 25 daje prednost različici I, podjetje pa si izbere tisto, ki mu bolj ustreza tudi glede na njihove mednarodne stike. Izkaz poslovnega izida prikazuje zneske v dveh stolpcih. V prvem prikazuje uresničene podatke v obravnavanem obračunskem obdobju in v drugem uresničene v enakem prejšnjem obračunskem obdobju.

Tabela 1.2 Primer izkaza poslovnega izida Primorja d. d. za leto 2004 in 2005 v tisoč SIT

	2005	2004	IND 05/04
1. Čisti prihodki od prodaje	40.248.830	42.561.204	95
a) Na domačem trgu	38.926.857	40.773.784	95
b) Na tujem trgu	823.365	1.177.316	70
c) Od prodaje blaga in materiala na domačem trgu	498.608	610.104	82
Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	1.855.792	-153.028	
3. Usredstveni lastni proizvodi in storitve	257.347	232.584	111
Drugi poslovni prihodki (s prevrednotovalnimi poslovnimi prihodki)	919.206	186.062	494
5. Stroški blaga, materiala in storitev	31.482.261	33.087.737	95
Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala ter stroški			
a) porabljenega materiala	111.320	99.562	112
b) Stroški materiala	8.485.909	9.383.879	90
c) Stroški storitev	22.885.032	23.604.296	97
6. Stroški dela	7.789.683	6.594.828	118
a) Stroški plač	5.501.256	4.732.999	116
b) Stroški socialnih zavarovanj	1.215.559	1.031.174	118
c) Drugi stroški dela	1.072.868	830.655	129
7. Odpisi vrednosti	2.441.247	1.740.858	140
a) Amortizacija in drugi prevrednotovalni poslovni odhodki pri	2.117.604	1.344.686	157

Vsebina letnega poročila s poudarkom na poslovnem poročanju

neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih			
b) Prevednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	323.643	396.172	82
8. Drugi poslovni odhodki	114.177	90.820	126
9. Finančni prihodki iz deležev	22.598	86.609	26
b) Finančni prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih	0	68.322	
Drugi finančni prihodki iz deležev (s prevrednotovalnimi			
c) finančnimi prihodki)	22.598	18.287	124
10. Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev	0	0	
11. Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev	467.345	225.989	207
Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do podjetij v			
a) skupini razen do pridruženih podjetij	72.658	66.775	109
Drugi finančni prih. iz obresti in kratkor. terj. (s prevrednot.			
c) finančnimi prihodki)	394.687	159.214	248
12. Finančni odhodki za odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb	155.681	134.091	116
Prevednotovalni finančni odhodki pri finančnih naložbah v			
a) podjetjih v skupini	82.550	120.695	68
c) Drugi prevrednotovalni finančni odhodki	73.131	13.396	546
13. Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti	940.564	1.121.612	84
Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do podjetij v			
a) skupini razen do pridruženih podjetij	14.269	9.292	154
Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do pridruženih			
b) podjetij	3.431	5.337	64
c) Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti	922.864	1.106.983	83
14. Davek iz dobička iz rednega delovanja	217.615	111.979	194
15. ČISTI POSLOVNI IZID IZ REDNEGA DELOVANJA	629.890	257.495	245
16. Izredni prihodki	201.579	113.432	178
17. Izredni odhodki	274.386	77.010	356
18. Odloženi davek	20.975	0	
19. ČISTI POSLOVNI IZID OBRAČUNSKEGA OBDOBJA	578.058	293.917	197

Vir: Letno poročilo družbe Primorje d. d. 2005, 76.

Izkaz finančnega izida

Izkaz finančnega izida je računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev za poslovno leto. Izkaz denarnih tokov se lahko sestavi po neposredni metodi ali po posredni metodi. V izkazu denarnih tokov so izkazani denarni tokovi v obdobju, nastali pri poslovanju (podbilanca A), naložbah (poddbilanca B), in financiranju (podbilanca C). Denarni izid v obdobju ter začetno in končno stanje denarnih sredstev v obdobju so izkazani v podbilanci Č.

Tabela 1.3 Primer izkaza denarnih tokov Primorja d. d. od 1. 1. do 31. 12. 2004 in od 1. 1. do 31. 12. 2005 v tisoč SIT

	2005	2004	IND 05/04
A. FINANČNI TOKOVI PRI POSLOVANJU			
a) Pritoki pri poslovanju	40.229.655	43.974.045	91
Poslovni prihodki	43.281.175	42.651.904	101

Vsebina poslovnega poročanja s poudarkom na poslovnem poročanju

Izredni prihodki, ki se nanašajo na poslovanje	201.579	346.016	58
Začetne manj končne poslovne terjatve	-3.332.740	1.068.171	
Začetne manj končne aktivne kratkoročne časovne razmejitve	-79.641	-92.046	-87
b) Odtoki pri poslovanju	38.919.099	37.761.415	103
Poslovni odhodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij	39.386.121	40.117.642	98
Izredni odhodki, ki se nanašajo na poslovanje	274.386	77.009	356
Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih	196.640	111.979	176
Končne manj začetne zaloge	1.425.593	229.142	622
Začetni manj končni poslovni dolgovi	-1.237.229	-1.087.901	114
Začetne manj končne pasivne kratkoročne časovne razmejitve	-1.126.412	-1.686.456	67
c) Pribitek pritokov (odtokov) pri poslovanju	1.310.556	6.212.630	21
B. FINANČNI TOKOVI PRI NALOŽBENJU			
a) Pritoki pri naložbenju	1.063.626	364.297	292
Finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)	489.943	211.408	232
Pobotano zmanjšanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevred.)	343.812	0	0
Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevred.)	229.871	152.889	150
b) Odtoki pri naložbenju	3.614.974	4.868.499	74
Izredni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje	0	21.163	0
Pobotano povečanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevred.)	0	43.892	0
Pobotano povečanje opredmet. osn. sred. (razen za prevred.in stvarne vloške kapitala)	1.909.828	1.788.200	107
Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)	1.705.146	2.762.300	62
Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)	0	252.944	0
c) Pribitek odtokov pri naložbenju	2.551.348	4.504.202	57
C. FINANČNI TOKOVI PRI FINANCIRANJU			
a) Pritoki pri financiranju	1.916.754	315.003	608
Pobotano povečanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)	129.052	0	0
Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)	564.419	295.889	191
Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)	1.223.283	19.114	6400
b) Odtoki pri financiranju	1.114.388	1.207.600	92
Finančni odhodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)	912.116	960.527	95
Pobotano zmanjšanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)	0	55.036	0
Zmanjšanje obveznosti do lastnikov iz delitve dobička	202.272	192.037	105
c) Pribitek pritokov pri financiranju	802.366	-892.597	
Č. USTREZNIKOV			
KONČNO STANJE DENARNIH SREDSTEV IN NJIHOVIH	497.858	936.284	53
FINANČNI IZID V OBDOBJU	-438.426	815.831	
ZAČETNO STANJE DENARNIH SREDSTEV IN NJIHOVIH			
USTREZNIKOV	936.284	120.453	777

Vir: Letno poročilo družbe Primorje d. d. 2005, 80.

Izkaz gibanja kapitala

Izkaz gibanja kapitala je računovodski izkaz, ki prikazuje spremembe sestavin kapitala za poslovno leto. Sestavljen je lahko tako, da prikazuje:

- spremembe vseh sestavin kapitala, zajetih v bilanci stanja, bodisi v skupinah bodisi posamično, ali
- spremembe tistih sestavin kapitala, ki predstavljajo oblikovanje celotnih prepoznanih dobičkov in izgub v obdobju.

Tabela 1.4 Primer izkaza gibanja kapitala Primorja d. d. 2005 v tisoč SIT

	Osnovni kapital	Kapitalske rezerve	Rezerve iz dobička	Preneseni čisti poslovni izid	Čisti poslovni izid	Prevrednotovalni popravek kapitala	Skupaj
Začetno stanje 1.1.2005	1.720.360	4.058.092	906.114	547.473	146.959	2.518.241	9.897.239
Premiki v kapital							
Vnos dodatnih vplačil kapitala	71.638						71.638
Vnos čistega poslovnega izida poslovnega leta					578.058		578.058
Druge povečanja sestavin kapitala		114.621				356.693	471.314
Premiki v kapitalu							
Razporeditev čistega dobička poslovnega leta po sklepu uprave in nadzornega sveta			289.029	146.959	-435.988		0
Oblikovanje rezerv za lastne deleže iz drugih sestavin kapitala		1.187	-1.187				0
Premiki iz kapitala							
Izplačilo dobička po sklepu skupščine				-202.272			-202.272
Končno stanje 31.12.2005	1.791.998	4.173.900	1.193.956	492.160	289.029	2.874.943	10.815.977

Vir: Letno poročilo družbe Primorje d. d. 2005, 43.

Revizorjevo poročilo

Revizorjevo poročilo se nahaja pred ali za računovodskimi izkazi in je sestavljeno iz:

- uvoda, v katerem je navedeno računovodsko poročilo, ki je bilo revidirano,
- opisa namena in obsega revidiranja,
- revizijskega mnenja; revizijsko mnenje je lahko mnenje brez pridržka, mnenje s pridržkom, odklonilno mnenje, ali pa revizor mnenje zavrne,

Vsebina poslovnega poročanja s poudarkom na poslovnem poročanju

- pojasnjevalnega odstavka, če je to potrebno,
- mnenja o tem ali je poslovno poročilo usklajeno z računovodskim poročilom,
- datuma in revizorjevega podpisa.

Priloge s pojasnili k izkazom

Priloge s pojasnili k računovodskim izkazom so sestavni del letnega poročila. Vsebujejo obvezna razkritja po SRS, in sicer razkritja postavk v bilanci stanja, razkritja postavk v izkazu poslovnega izida, razkritja v zvezi s kapitalom in izkazom finančnega izida. Gre za razlagalna računovodska pojasnila, ki niso samostojen izkaz.

4 ANALIZA POSLOVNEGA POROČILA PRIMORJA D. D.

Analizirali bomo poslovni poročili podjetja Primorje d. d. za leto 2004 in leto 2005⁶. Podjetje ima veliko poslovnih partnerjev tudi v tujini in za njih opravlja številna dela. Obe letni poročili imata tako zraven slovenskega besedila tudi angleški prevod. S tem postane letno poročilo razumljivo in dostopno tudi za tuje interesne skupine.

4.1 Predstavitev podjetja

Primorje d. d. je družba, ki se ukvarja z gradbeništvo in inženiringom. Sodi me največja gradbena podjetja v Sloveniji. Sedež ima v Ajdovščini in zaposluje 1360 ljudi.

V letu 2005 je Primorje, kot krovna družba Skupine Primorje, ustvarila 40 milijard tolarjev prihodkov. Skupina Primorje v republiki Sloveniji poleg obvladujoče družbe obsega še več odvisnih družb, ki so v poslovnem letu 2005 ustvarile preko 74 milijard tolarjev prihodkov. Družbe Skupine Primorje so aktivne tudi na trgih nekdanje Jugoslavije, kjer sodelujejo pri gradnji avtocest in raznih drugih objektov.

Tabela 1.5 Osebna izkaznica podjetja Primorje d. d.

Naziv družbe	PRIMORJE d. d.
Skrajšan naziv	družba za gradbeništvo, inženiring in druge poslovne storitve
Sedež	PRIMORJE d. d.
Spletni naslov	Vipavska cesta 3, 5270 Ajdovščina
Telefon	www.primorje.si
Faks	386 5 36 90 000
E-pošta	386 5 36 90 200
Matična številka	primorje@primorje.si
Osnovni kapital	5075840
	7.477.875 EUR

Vir: www.primorje.si

Poslanstvo

Načrtujemo, gradimo in vzdržujemo vse vrste objektov, ki izboljšujejo bivanjsko okolje ljudi in omogočajo razvoj. Delujemo na podlagi dolgoletnih izkušenj, novih znanj in usmerjenosti v kakovost. S celovito in konkurenčno ponudbo gradbenih storitev ter z odgovornostjo do družbe izpolnjujemo zahteve in pričakovanja investitorjev, so zapisali v svojem letnem poročilu 2005.

⁶ Letno poročilo družbe Primorje d. d. za leto 2005 vsebuje tudi konsolidirano letno poročilo Skupine Primorje. V diplomski nalogi bomo obravnavali samo letno poročilo družbe Primorje d. d..

Vizija

Delniška družba Primorje bo s svojimi odvisnimi družbami, ki skupaj tvorijo Skupino Primorje, ohranjala in razvijala položaj vodilnega poslovnega sistema za gradbeništvo v Sloveniji ter širila svoje delovanje na tuje trge.

Zgodovina

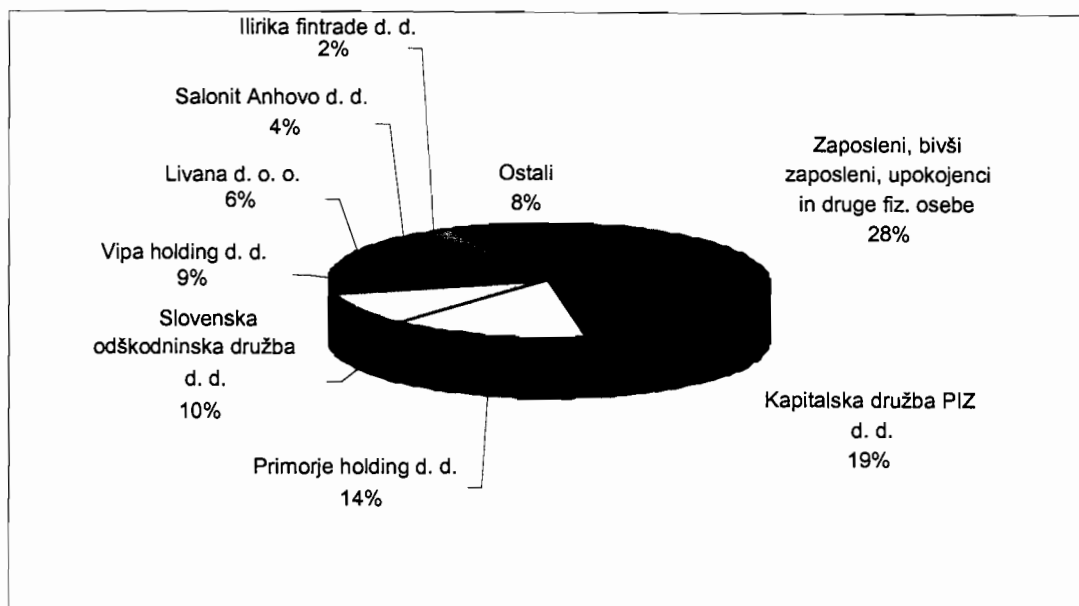
Družba Primorje je bila ustanovljena leta 1946. Podjetje se je naprej ukvarjalo z obnovo cest, železnic, mostov, predorov in porušeni domov. V šestdesetih letih je podjetje vlagalo predvsem na področju nizkih gradenj. Sledila je širitev poslovanja na tuja tržišča. Gradnje so potekale v Iraku, Alžiriji, Libiji in Jordaniji, veliko objektov so zgradili v Bosni in Hercegovini, Avstriji, Nemčiji in na Hrvaškem.

Obdobje konca sedemdesetih let je zaznamovala kriza slovenskega gradbeništva. Nekoč predvsem v nizke gradnje usmerjeno podjetje je pričelo z intenzivno gradnjo poslovnih in stanovanjskih objektov za trg. Ponoven začetek gradnje slovenskih avtocest v drugi polovici devetdesetih let je Primorju prinesel nov zagon. Primorje je še danes eden najpomembnejših izvajalcev del v okviru slovenskega nacionalnega programa gradnje avtocest. Z jasno načrtano strategijo razvoja in s preiščljenimi poslovnimi povezavami je Primorje ob prelomu tisočletja oblikovalo Skupino Primorje, ki je danes vodilni poslovni sistem za gradbeništvo v Sloveniji.

Dejavnost

Podjetje se ukvarja z gradnjo in izvajanjem cest, železnic, viaduktov, predorov, hidrocentral, cevovodov, stanovanjskih objektov, poslovnih in industrijskih objektov in montažnih sistemov. Proizvaja tudi gradbeni material, betonske izdelke in geotehnična sidra. Skupina Primorje ima lasten projektivni biro, ki zagotavlja celovito ponudbo storitev na področju projektiranja.

Slika 1.2 Lastniška struktura Primorja d. d. na dan 31. 12. 2005

Vir: Letno poročilo družbe Primorje d. d. za leto 2005

4.2 Analiza poročila uprave

Poročil predsednika uprave letnega poročila 2004 je ustrezno sestavljeno in strnjeno prikazuje poslovanje podjetja v minulem letu. Vključuje vse pomembnejše informacije in podatke o poslovanju v preteklem letu. Napisano je preprosto in prijazno in vse informacije, ki so podane v poročilu uprave, so podrobneje pojasnjene v nadaljevanju letnega poročila. Pisec poročila uprave je hkrati predsednik uprave in generalni direktor družbe, vendar bi moral biti predstavljen kot predsednik uprave in ne kot generalni direktor, saj gre za poročilo uprave.

Poročilo uprave za leto 2005 je prav tako kot poročilo uprave za leto 2004 ustrezno sestavljeno in vsebuje vse pomembnejše informacije. Kot smo že omenili se pri pripravi poročila predsednika uprave zgledujemo predvsem po poslovni praksi. Predsednik uprave je v poročilo vključil vse tiste informacije, ki so se mu zdele najpomembnejše. Enako kot v poročilo uprave 2004 je tudi poročilo uprave 2005 naslovljeno kot poročilo generalnega direktorja.

V primerjavi med poročili predsednika uprave med letom 2004 in 2005 ni pomembnejših razlik. Obe se nahajata na začetku letnega poročila, kot je tudi predlagano, obe vsebujeta potrebne informacije, tako o poslovanju podjetja, razvoju podjetja, vplivu gospodarskih gibanj, politiki dividend in podobno. Predstavljena je tudi celotna uprava z imeni in slikami članov uprave. Edina slabost je sam naziv poročila, gre za poročilo predsednika uprave in zato naj bo tudi naslov tak in ne poročilo

generalnega direktorja, tudi če je le en predstavnik uprave (enočlanska uprava) hkrati generalni direktor.

4.3 Analiza poročila nadzornega sveta

ZGD-F je določil, da je poročilo predsednika nadzornega sveta obvezna sestavina letnega poročila in zato je v letnem poročilu Primorja 2004 tudi poročilo nadzornega sveta. Poročilo je ustrezno napisano in naslovljeno na delničarje. V poročilu je navedeno, kako je nadzorni svet preverjal vodenje družbe v poslovnem letu, navedena je potrditev letnega poročila in predlog uporabe bilančnega dobička, kot je določeno v ZGD. Imenovani so tudi vsi člani nadzornega sveta delniške družbe Primorje. Poročilo predsednika nadzornega sveta v letnem poročilu Primorja tako vsebuje vse potrebne informacije.

Poročilo predsednika nadzornega sveta v letnem poročilu Primorja 2005 večinoma navaja s čim so se seznanjali na rednih sejah, nikjer pa ni navedeno kako in v kolikšnem obsegu so preverjali vodenje družbe, nikjer ni navedeno ali nadzorni svet potrjuje letno poročilo in predlog uporabe bilančnega dobička. Člani nadzornega sveta so prav tako imenovani.

Poročili predsednika nadzornega sveta se med seboj nekoliko razlikujeta. Lahko bi dejali, da je pisec v poročilu 2005 nekoliko preveč poudarjal vsebino sej nadzornega sveta. V poročilo bi moral navesti še kako je nadzorni svet preverjal vodenje družbe, ali je nadzorni svet potrdil predlog za uporabo bilančnega dobička, in ali potrjuje letno poročilo. Lahko bi reki, da je poročilo predsednika nadzornega za leto 2004 ustrežnejše sestavljeno kot poročilo za leto 2005. V prihodnje naj predsednik nadzornega sveta v svoje poročilo vključi še omenjene podatke.

4.4 Analiza poročila o prodaji

Kot smo že povedali, informacije o prodaji in trženju izhajajo predvsem iz poslovne prakse. Pri sestavitvi poročila o prodaji imajo podjetja proste roke.

Primorje je v poslovnem poročilu za leto 2004 nekaj podatkov o prodaji združilo na začetku letnega poročila. Predstavijo pomembnejše dogodke in dosežke v letu 2004 iz katerih lahko razberemo storitvene programe in proizvode. Podatki so zelo pomanjkljivi in nam ne ponudijo dovolj informacij o sami prodaji, še manj pa o trženju.

V letnem poročilu za leto 2005 podobno kot leto poprej predstavijo pomembnejše dogodke in dosežke v letu 2005 in jih razdelijo po mesecih.

Letni poročili, tako za leto 2004 in 2005, nimata posebnega poglavja, v katerem bi predstavili prodajo in trženje podjetja. V prihodnje naj namenijo več pozornosti predstavitvi storitvenih programov, proizvodov, tržnih deležev in drugim informacijam, ki so pomembne v tem poglavju. Vključili bi lahko več vrednostnih podatkov o prodaji

ter primerjavo s prejšnjimi leti. Prikazali bi lahko tudi donosnost posameznega programa. Vključili bi lahko tudi tabele, ki bi prikazovale realizacijo posameznega programa v primerjavi s prejšnjimi leti. Prodajo bi lahko razdelili tudi po tujih državah.

Razloge za nekoliko skope informacije o prodaji gre verjetno iskati v varovanju poslovnih skrivnosti. Podjetje je najbrž presodilo, da bi lahko s posredovanjem določenih podatkov pomagalo konkurenci na trgu.

4.5 Analiza poročila analize poslovanja

Letno poročilo za leto 2004 ima predstavljeno analizo poslovanja tekočega leta. Analiza je predstavljena v poglavju o pregledu večletnega poslovanja v poslovnem poročilu. V tabeli prikažejo glavne finančne podatke o poslovanju v preteklih letih. Tabela vsebuje podatke za obdobje devetih let kar je preveč. V devetih letih je prišlo do številnih sprememb, tako zakonskih kot gospodarskih. V tolikih letih je prišlo do velike inflacije in podatki niso dovolj primerljivi. Dovolj je predstaviti podatke za obdobje dveh do treh let. V tabeli bi lahko podatke prikazali tudi z indeksi ali odstotki in tako bi bila tabela še bolj pregledna.

V nadaljevanju analize poslovanja je kratek komentar o poslovanju podjetja v preteklih letih, vendar je premalo osredotočen na poslovanje v tekočem letu. Dobra zamisel je razdelitev analize poslovanja po dejavnostih podjetja, ki se delijo na:

- nizke gradnje,
- visoke gradnje,
- proizvodnja gradbenih materialov in betonskih elementov,
- Primorje na tujih trgih.

Podatke lahko primerjamo po posamezni dejavnosti in analiza je tako bolj pregledna ter bolj zanimiva za uporabnike, vendar je premalo podkrepljena s finančnimi in računovodskimi informacijami. V analizi poslovanja po dejavnosti je preveč opisovanja samih dosežkov podjetja in njihovih del. Analiza poslovanja mora vsebovati vse poslovne prvine.

Enako kot letno poročilo 2004 tudi letno poročilo za leto 2005 vsebuje analizo poslovanja. Podobno kot v predhodnem poročilu je tudi v tem poročilu tabela poslovanja družbe za več let in sicer za deset. Kot je bilo že prej omenjeno je to obdobje za primerjavo predolgo. Nato sledi kratek komentar o poslovanju podjetja v preteklih letih, ki je spet premalo osredotočen na tekoče leto.

Tudi v letnem poročilu 2005 je analiza razdeljena po dejavnostih in sicer:

- nizke gradnje,
- visoke gradnje,

- tržna gradnja,
- dela v tujini,
- specialni inženiringi,
- strojna dejavnost.

Analiza je sicer nekoliko bolj obsežna in komentira določene postavke, vendar je še vedno premalo podkrepljena s finančnimi in računovodskimi informacijami, ki so za interesne skupine ključnega pomena.

Letni poročili 2004 in 2005 imata premalo poudarka na analizi poslovanja, predvsem letno poročilo 2005, kjer postane analiza poslovanja obvezna sestavina poslovnega poročila. Letno poročilo 2005 bi moralo biti bolj nadgrajeno in vsebovati analizo večjih postavk, ki so pomembne za ugotavljanje poslovanja podjetja. Razkrili bi lahko ključne računovodske in neračunovodske kazalce, ki so splošno uporabni tudi v drugih podjetjih v isti panogi.

Tako eno kot drugo poročilo bi moralo posebej analizirati dejavnost v tujini, saj podjetje opravlja številna dela na tujem, skratka, analiza bi morala biti bolj izčrpna z namenom povečanja razkritij o poslovanju podjetja. Analizo poslovanja v tujini bi lahko razdelili na posamezne države in tako bi dobili bolj nazorne podatke. Posredovali bi lahko podatke za nekaj let ter tako dobili zanimivo primerjavo. Za prikaz podatkov bi lahko uporabili graf.

Glede na to, da je analiza poslovanja razdeljena po dejavnosti, bi na koncu te podatke lahko združili ter medsebojno primerjali. Tako bi dobili zanimive informacije o tem katera dejavnost je v podjetju najbolj uspešna, katera je v največjem vzponu, katera dejavnost posluje slabše in drugo.

Letni poročili sta analizirali podatke za obdobja, ki niso primerljiva, saj so spremembe v daljših obdobjih prevelike. V analizi je primerno primerjati podatke za obdobje dveh do treh let, saj so le tako podatki dovolj zgovorni.

4.6 Analiza poročila o zaposlenih

Letno poročilo 2004 vsebuje poglavje o zaposlenih, kjer opisujejo stanje zaposlenih v podjetju. Omenjeno je število zaposlenih, nekaj o izobrazbeni strukturi, usposabljanju, štipendiranju in nekaj o skrbi za varnost pri delu. Omenjene so torej ključne informacije o zaposlenih, ki so pomembne za vse interesne skupine, vendar bi te informacije lahko bile bolj obširne.

Letno poročilo 2005 prav tako vsebuje poglavje o zaposlenih, ki je nadgrajeno v primerjavi z letom 2004. Poglavje vsebuje tabelo v kateri je predstavljena izobrazbena struktura Skupine Primorje, vsebuje podatke o fluktuaciji, izobrazbeni strukturi družbe Primorje, usposabljanju, štipendiranju in skrbi za varnost pri delu.

V letnem poročilu 2005 je podjetje namenilo večjo pozornost temu poglavju in obširneje predstavilo podatke kot v letnem poročilu 2004. Informacije so dokaj obširne vendar bi lahko dodali nekatere podatke, kot so: povprečna plača, nagrajevanje zaposlenih in pokojninski načrt delodajalca, povprečna starost, saj so za nekatere interesne skupine to ključni podatki. Prav tako bi lahko predstavili tudi razne stranske dejavnosti za zaposlene, kot so športne dejavnosti, kulturne dejavnosti, izleti, počitniške dejavnosti in podobno. Za še boljšo preglednost bi lahko uporabili grafe, ki bi prikazovali na primer gibanje števila zaposlenih.

4.7 Analiza poročila o okoljevarstveni dejavnosti

V letnem poročilu 2004 ni zaslediti posebnega poglavja o okoljevarstveni dejavnosti. Družba, ki se ukvarja z gradbeništvom, ima velik vpliv na okolje. Primorje izvaja vse vrste gradbenih del v vseh fazah gradnje in tako močno vpliva na okolje.

V letnem poročilu so zelo pomanjkljivo predstavili njihov vpliv na okolje in ravnanja z njim. Vplivu na okolje bi morali posvetiti več prostora v letnem poročilu. Vsaka gradnja novega objekta pomeni neko spremembo v okolju. Vsa težka mehanizacija, ki je potrebna za izvajanje del, uničuje in onesnažuje okolje. V poglavju o okolju bi lahko predstavili določene podatke kot so: poraba goriva, poraba gradbenega materiala, poraba energije, površina uničenega gozda in podobno. S takimi podatki bi bolje prikazali vpliv na okolje.

Poleg podatkov o vplivu na okolje bi lahko opisali tudi dejavnosti s katerimi pripomorejo k čistejšemu in lepše urejenemu okolju. Primorje gradi tudi čistilne naprave in tako pomaga pri čiščenju okolja. S takimi podatki v letnem poročilu podjetje pridobiva na ugledu, predvsem v tujini, kjer so razni certifikati in standardi pogoj za mednarodno poslovanje. Poročanje o okoljevarstvenem delovanju pripomore k boljšemu pregledu nad poslovanjem. Podjetja, ki nezadržno poročajo o ravnanju z okoljem, se lažje soočajo z javnostjo kot tista, ki skušajo prikriti svoj vpliv na okolje.

V letnem poročilu bi tako lahko predstavili različne postopke in izboljšave s katerimi pripomorejo k manjšemu onesnaževanju okolja. Omenili bi lahko določene standarde, če jih je podjetje pridobilo. Lahko bi razkrili določene informacije o politiki ravnanja z okoljem, ciljih in programih. Razkrili bi lahko finančne podatke o stroških povezanih z ravnanjem z okoljem in določene naložbe za izboljšanje ravnanja z okoljem.

Ker ZGD-F ne določa, da mora poslovno poročilo vsebovati podatke o ravnanju z okoljem, se podjetje ni odločilo vključiti tudi to poglavje v letno poročilo 2004. V letnem poročilu 2005 pa so v podjetju sledili novemu ZGD-H, ki določa, da morajo biti podatki o ravnanju z okoljem obvezni del poslovnega poročila.

Poročilo o ravnanju z okoljem 2005 vsebuje večino potrebnih informacij s katerimi predstavljajo njihov način varovanja okolja. Informacij o njihovem vplivu na okolje pa niso posredovali. Kolikor so za interesne skupine pomembni podatki o varovanju okolja, so enako pomembni tudi podatki o vplivu na okolje. Podjetje bi moralo podatke o njihovem vplivu na okolje prav tako vključiti v poročilo. S tem bi interesnim skupinam dali vedeti, da jim ni vseeno za njihov vpliv na okolje. Enako kot v letnem poročilu 2004 bi lahko vključili podatke o porabi goriva, energije, gradbenega materiala in drugo.

Zavedanje o varstvu okolja postaja vse pomembnejši dejavnik pri poslovanju podjetja, zato bodo podjetja, ki bodo tem dejavnikom posvečala vedno več pozornosti, bolj uspešna, saj bodo zahteve po varovanju okolja vedno večje. Podjetje naj v prihodnje tem dejavnikom posveča še več pozornosti, saj bodo s tem pridobili na ugledu v vedno bolj zahtevni javnosti.

4.8 Analiza poročila o načrtih

Sestavni del letnega poročila 2004 je tudi poglavje o načrtih podjetja. V sami predstavitvi podjetja ima letno poročilo že omenjene strateške cilje za prihodnost, ki se prav tako navezujejo na poglavja o načrtih. Te postavke so načrti podjetja, ki naj bi jih dosegli v prihodnje. V samem poglavju dodobra opišejo svoje načrte, strateške cilje, usmeritve, vendar bi tem podatkom lahko dodali še konkretne številke. Poleg tega bi morali predstaviti ključne dejavnike, ki bi jim omogočali uresničevanje načrtov, ter način kako bodo svoje cilje dosegli. Omeniti bi bilo dobro tudi informacije o tveganjih ter metode kako se bodo z njimi spopadli.

Prav tako v letnem poročilu 2005 podjetje predstavlja svoje načrte. Načrti so podobno sestavljeni kot leto poprej. Za izboljšanje predstavitve načrtov velja enako kot za letno poročilo 2004.

Poslovodstvo bi moralo temu poglavju nameniti nekaj več besed, saj se delničarji in morebitni vlagatelji na podlagi načrtov odločajo ali bodo delnice prodali ali jih še naprej obdržali oziroma ali bodo vlagali v podjetje. Na podlagi načrtov se namreč ocenjujejo dividende in tveganje naložb. Nekaj svojih načrtov za prihodnje bi lahko predstavili tudi vrednostno.

4.9 Analiza poročila o tveganjih

Letno poročilo 2004 ne vsebuje poročila o tveganjih saj ZGD-F ne določa, da mora biti to poglavje obvezen del letnega poročila. Za leto 2005 pa je to poglavje že obvezno in letno poročilo 2005 ga že vsebuje.

V letnem poročilu 2005 omenjajo naslednje vrste tveganj:

- valutno tveganje,
- obrestno tveganje,
- kreditno tveganje,
- tveganje iz naslova kreditne sposobnosti.

Omenjena so vsa tveganja katerim je podjetje izpostavljeno in načini obvladovanja le teh.

4.10 Analiza poročila o družbeni odgovornosti

Letno poročilo 2004 ne vsebuje poročila o družbeni odgovornosti. Družbena odgovornost bi morala biti sestavni del letnega poročila. Iz letnega poročila tako ne izvemo ali podjetje kakorkoli prispeva k razvoju družbenih vrednot. Omenili bi lahko določena sponzorstva širšim in lokalnim skupnostim pa naj gre za kulturna, športna, zdravstvena ali humanitarna področja. Primorje sodeluje na družbenem področju in to delovanje bi lahko na kratko opisali tudi v letnem poročilu in tako prikazali podporo tudi temu področju.

Podpora družbeni skupnosti pa je že sestavina poslovnega poročila 2005 in namenili so ji veliko pozornosti. Predstavijo vsa področja, ki jih podjetje podpira, od kulture, športa in zdravstva.

4.11 Analiza vidika usklajenosti poslovnega poročila z računovodskim poročilom

V diplomskem delu gre za obravnavo kvalitativnih in ne kvantitativnih metod.

Poslovno poročilo 2004 je usklajeno z računovodskim poročilom. Vsi računovodski podatki, ki se pojavljajo v poslovnem poročilu, so pravilni. Poslovno poročilo vsebuje malo računovodskih podatkov, ki se pojavljajo le v uvodnem delu poslovnega poročila, kjer se nahaja tabela z osnovnimi podatki o poslovanju v letu 2004. Nekaj podatkov uporabi tudi predsednik uprave v svojem poročilu. V drugih poglavjih pa ni zaslediti podatkov, ki bi se sklicevali na računovodsko poročilo.

Prav tako je poslovno poročilo 2005 usklajeno z računovodskim poročilom in računovodski podatki se pojavljajo le v uvodnem delu poslovnega poročila. Enako kot v poročilu predsednika uprave 2004 tudi poročilo predsednika uprave 2005 omenja nekaj računovodskih podatkov. V nadaljevanju letnega poročila pa niso omenjene nobene računovodske informacije.

Podjetje bi moralo v poslovnih poročilih vključiti več računovodskih podatkov, predvsem v analizi poslovanja. Tako bi bile informacije podkrepljene z računovodskimi podatki, ki bi omogočili boljšo predstavo.

Vidik usklajenosti poslovnega poročila z računovodskim poročilom preverja tudi revizor. Letni poročili vsebujeta revizorjevo poročilo⁷ v katerem je podano revizorjevo mnenje brez pridržkov. To pomeni, da revizor med revidiranjem ni ugotovil neskladnosti med poslovnim in računovodskim poročilom. Revizorjevo poročilo nam tako potrjuje, da sta poslovni in računovodski poročili usklajeni.

⁷ Revizorjevo poročilo 2004 in revizorjevo poročilo 2005 sta pravilno sestavljeni in vsebujeta vse komentarje, ki jih mora pooblaščen revizor vključiti v svoje poročilo. V letnem poročilu se pravilno nahajata in sicer pred računovodskimi izkazi.

5 PREDLOG REŠITEV ZA PRIHODNOST LETNIH POROČIL

Letna poročila postajajo iz leta v leto bolj pomembna in gospodarske družbe bodo morale temu področju nameniti več pozornosti.

Hitri razvoj je omogočil gospodarskim družbam novo razsežnost na področju komuniciranja. S pojavom interneta je omogočena predstavitev koristnih informacij vsem uporabnikom. Internet namreč omogoča, da lahko dobimo poleg tiskane različice letnega poročila tudi letno poročilo v elektronski obliki. Letno poročilo tako postane dostopno vsem uporabnikom interneta, ki jih je iz dneva v dan več. Prednost interneta je, da relativno poceni prikazuje informacije veliki populaciji. Internet je postal prvo sredstvo za iskanje informacij, saj vedno več ljudi išče informacije in podatke najprej na svetovnem spletu. Sodobni trendi narekujejo, da se bodo podjetja poleg poročanja v tiskani obliki odločala tudi za računovodsko poročanje na internetu.

Ne moremo reči, da je vsebina letnega poročila določena s predpisi in da je razvoj končan. Ravno nasprotno. Pri interesnih skupinah se pojavljajo vedno nove zahteve po informacijah in področjih poročanja. Vzroke za to je potrebno iskati v povečani potrebi raznih udeležencev po dodatnih informacijah, ki jim olajšajo sprejemanje odločitev. Glede na to lahko v bodoče pričakujemo še večje potrebe in zahteve po izčrpnem in zanesljivem poročanju. Ključni dejavniki poročanja bodo (Pener 2004, 14):

- gospodarski dejavniki,
- tehnološki dejavniki,
- družbeni dejavniki,
- politični in državni (oblastveni) dejavniki,
- organizacijski »preobrati«.

V prihodnosti naj podjetja težijo k temu, da bodo letna poročila jasna in izčrpna. Vsebujejo naj resnično najpomembnejše podatke in informacije, ki so pomembne za celotno in celostno predstavitev poslovanja in delovanja družbe. Iz preobsežnih letnih poročil bralec težko izlušči tisto, kar je res pomembno. Letna poročila naj vsebujejo več pojasnil, saj pri vlagateljih vzbujajo večje zaupanje. Vsebujejo naj tudi več grafičnih prikazov in naštevanj, ki omogočajo bralcu boljšo predstavbo.

6 SKLEP

Osrednja tema diplomske naloge je poslovno poročilo, ki je sestavni del letnega poročila, in ima enako pomembno vlogo kot računovodske informacije.

Diplomsko delo je razdeljeno na teoretični in analitični del. V teoretičnem delu so predstavljene pravne podlage za pripravo letnega poročila ter spremembe, ki jih prinese ZGD-H in ZGD-1. V nadaljevanju je predstavljena sama priprava letnega poročila, ki je usmerjena predvsem na poslovno poročilo. V analitičnem delu je analiza poslovnega poročanja v letnem poročilu po ključnih vsebinah letnega poročila.

Namen diplomske naloge je bil analizirati kakovost vsebine poslovnega poročanja v letnem poročilu za leto 2005 v primerjavi z letom 2004. Analiza je pokazala, da je bil napravljen premik naprej v kakovosti letnega poročila. Poslovno poročilo 2005 je vsebinsko izboljšano v primerjavi z letom poprej. Vanj so vključene vse ključne sestavine, ki jih zahteva nov ZGD-H. Poslovno poročilo 2005 vsebuje poglavja o varovanju okolja, obvladovanju tveganj in družbeni odgovornosti, ki jih poslovno poročilo 2004 ne vsebuje. Vzrok za dopolnitev je nov zakon, ki je povečal zahteve po vsebini poslovnega poročila. Kljub izboljšanju pa še vedno ostajajo rezerve, ki jih podjetje lahko izkoristi v prihodnje, ter z nekaj izboljšavami pripravi letno poročilo na ravni najboljših letnih poročil v Sloveniji.

Slovenska podjetja se večinoma ne zavedajo koristi, ki jih letno poročilo prinaša njim samim. Slovenska letna poročila še ne dosegajo kakovosti letnih poročil v tujini, saj je večina letnih poročil slabših.

Končen vtis, ki ga naredi poslovno poročilo je pozitiven. Posamezniki ali skupine bodo v njem našli večino potrebnih informacij, ki jih v letnem poročilu iščejo. Napotki za naprej bi bili predvsem izboljšanje poročila o analizi poslovanja, poročila o načrtih ter več računovodskih podatkov. Samo letno poročilo je lahko tudi oblikovno zelo zanimivo, saj vsebuje veliko slik ter poseben design.

LITERATURA

- Clifton, Peter. 1997-1998. *The Company Report: Information about Europe's Top 100 Companies Annual reports for 1996*. London: Peter Prowse Associates.
- Dzinkowski, Ramona. 1998. *The Measurement and Management of Intellectual Capital: Introduction*. New York: International Federation of Accountants.
- Glynn, John, John Perrin in Michael P. Murphy. 1998. *Accounting for Managers*. 2. izdaja. London: International Thomson Business Press.
- Guban, Brane, Meta Maksimovič, Dejan Verčič in Franci Zavrl. 1990. *Odnosi z javnostmi na prvi pogled*. Ljubljana: Tiskovno središče Ljubljana.
- Guban, Brane, Dejan Verčič in Franci Zavrl. 1997. *Pristop k odnosom z javnostmi*. Ljubljana: Pristop.
- Horvat, Tatjana. 2000. *Priprava letnega poročila za komuniciranje z interesnimi skupinami podjetja*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Horvat, Tatjana. 2003. *Priprava razkritij v letnem poročilu gospodarske družbe*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Horvat, Tatjana. 2005. Analiza poslovanja v letnem poročilu kot podlaga za ugotavljanje gospodarnosti podjetja. *Revizor* 16 (3-4): 28-48.
- Horvat, Tatjana. 2006. *Poslovno poročanje in revizija*. Interno gradivo, Fakulteta za management Koper.
- Hunt, Todd in James E. Grunig. 1995. *Tehnike odnosov z javnostmi*. Prevedel Branko Gradišnik. Ljubljana: DZS.
- Kavčič, Slavka. 1998. *Analiziranje za pripravo letnega poročila*. Zbornik referatov V. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije ter Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Kocbek, Marijan in Saša Prelič. 2006. *Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) z uvodnimi pojasnili*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Milost, Franko. 2001. *Računovodstvo človeških zmožnosti*. Koper: Visoka šola za management.
- Perner, Vili. 2004. Letno poročilo-predstavitve in razkritja o poslovanju gospodarske družbe. *Relacije* 10 (4): 12-14.
- Pozvek, Darinka. B.l. *Lepo pozdravljeni na spletni strani AJPES*. <http://www.ajpes.si/dokumenti/dokument.asp?id=516> (2.10.2006).
- Turk, Ivan, in Dane Melavc. 1994. *Uvod v računovodstvo*. Kranj: Moderna organizacija.

VIRI

- Horvat, Tatjana. 2000. Najboljše letno poročilo za leto 1999. *Finance* 123 (18.10.2000): 25-35.
- Primorje. 2005. *Letno poročilo družbe Primorje za leto 2004*. Ajdovščina: Primorje.
- Primorje. 2006. *Letno poročilo družbe Primorje za leto 2005*. Ajdovščina: Primorje.
- The Annual Reports Library. <http://www.zpub.com/sf/ar/>
- Turk, Ivan in Dane Melavc. 1994. *Uvod v računovodstvo*. Kranj: Moderna organizacija.
- Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), (Uradni list RS, št. 42/2006).
- Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD-F), (Uradni list, št. 45/2001).
- Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD-H), (Uradni list, št. 139/2004).